

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

V. V. Vorovski
nim. kommunist-
lik ajakirjanduse
instituut

J. Stalin ajakirjandusest

Leningrad
1933

335 (10) 135
S-87

V. V. Vorovski nimeline kommunistlik ajakirjanduse
instituut

8 V

J. Stalin
ajakirjandusest

141699-110
C/23 ✓

Marksistlik-leninistliku õpetuse
põhialused ajakirjandusest.

Õppematerjal töölis- ja külakirja-
saatjatele

„Külvaja“ kirjastus
Leningrad
1933

Kokku seadnud: A. Bõstrosõrov,
G. Nabatov ja N. Schur.

AR Fr. R. Kreutzwaldi
nim. ENSV Riiklik
Raamatukogu

30990

Eessõna asemel

Marxi-Lenini-Stalini õpetust ajakirjanduse üle omandada on ajalehetöölise töeliste enamlike kaadrite ettevalmistamise põhimine ja kõige tähtsam tingimus, on töölis- ja külakirjasaatjate massi marksistlik-leninliku kasvatamise kõige tähtsam tingimus.

Enamlik ajakirjandus „on meie partei kõige teravam ja kõige tugevam sõjariist“... „ta on ainuke sõjariist, mille abil partei iga päev ja iga tund töölikklassiga omal, temale tarvilikul keelel kõneleb“ (Stalin). Sellest on selgesti näha, missugust määratusuurt osa peab, etendama ajakirjandus meie töö kõikidel aladel ja missugune määratusuur vastutus langeb tema ja ajalehetöölise kaadrite peale.

Hiiglasuured ülesanded, mis partei XVII üleliidulise konverentsi poolt ära määratud, neljanda, otsustava aasta plaani eduka täitmise ja teises viisaastakus klassideta sotsialistliku ühiskonna ülesehitamise ülesanded seavad ajakirjandusele järjest keerulisemad nõudmised ette. Neid nõudmisi võib täita ainult sel juhtumisel, kui kogu enamliku ajakirjanduse töölise armee ajakirjanduse marksistlik-leninistliku teooriaga — marksismi-leninismi lahutamata koosseisu osaga — varustatud saab.

Et osata „löökkorras ja tarvilikkude tempodega hulki sotsialistliku ehitustöö põhiülesannete lahendamisele organiseerida“, selleks peavad ajalehetöölised, ajakirjanduse kommunistliku instituudi (AKI) ja ettevõtetes olevate tema filiaalide (osakondade) õpilased, töölis- ja külakirjasaatjate seminaaride õpilased ja kogu töölis- ning külakirjasaatjate mass kindlasti omandama arusaamise enamliku ajakirjanduse peamistest parteilikkudest põhimõtetest, tema traditsioonidest võitluses partei pealiini eest, tema tähtsusest kollektiivse organisaatorina, propagandistina ja agitaatorina sotsialismi eest võitlemise teatud ajajärgul ja ajakirjanduse kohast partei ja masside vahelises üldises jõurihmade süsteemis.

Käesolevas kogufeoses on antud sm. Stalini põhimised arvamised ajakirjanduse kohta. Stalini määrused ajakirjanduse organisaatorliku osa ja ülesannete kohta proletariaadi diktaatori ajajärgul, eriti laiendatud sotsialistliku ja kogu väerinnal läbiviidava pealetungimise ajajärgul, tema näpunäited töölis- ja külakirjasaatjate, kui „proletaarse ühiskondliku arvamise

komanderide" tähtsuse ja ülesannete kohta, ajakirjanduse osa kohta enamliku enesekriitika laiendamise ja teostamise alal, — on kõige väärtuslikum lisandus marksistlik-leninlikku õpetusse ajakirjanduse üle.

Sm. Stalini näpunäited, mis Marxi ja Lenini põhiseadeid konkretiseerivad ja edasi arendavad, on kogu meie ajakirjanduse tegevuse tähtsamateks juhisteks ja tema töö ümberkorraldamise juhisteks.

Koguteosesse on lisatud väljavõtted sm. Stalini viimasest kirjast „Enamluse ajaloo mõnedest küsimustest“. See kiri, mis ajakirja „Proletarskaja Revoluutsia“ toimetusele adresseeritud, puudutab kõige otsekohesemalt ajakirjandust ja töölis- ning külakirjasaatjaid.

Suurendada enamlikku valvelolekut, tõsta kogu ajakirjanduse tööd veel suuremale põhimõttelisele ja poliitilisele kõrgusele, veel leppimatult võidelda kontrrevolutsioonilise trotskismi vastu, trotskistliku konderbandi vastu, parempoolse kallaku — kui peamise hädaoahu vastu, „pahempoolsete“ moonutajate ja leplikkuse vastu, — niisugused on need ülesanded, mis sm. Stalini kiri ajakirjanduse ja töölis- ning külakirjasaatjate ette seab.

Igale ajakirjanduse töölisele ja igale töölis- ning külakirjasaatjale on täiesti kohuslik sm. Stalini näpunäiteid ajakirjanduse kohta tundma õppida ja neid omandada ning neist oma praktilises töös tarvilikke järeldusi teha.

Koguteos lastakse välja ühe põhimise õppematerjalina „marksistlik-leninistliku õpetuse põhialuste“ läbitöötamiseks ajakirjanduse alal ja kogu töölis- ja külakirjasaatjate õppevõrgu jaoks. Et sõlmeküsimusi välja eraldada ja läbitöötamises järjekindlust sisse seada, selleks on materjal koguteoses mitmesse osasse jaotatud.

Materjalide läbitöötamise juures tuleb silmas pidada, et üksikud katkendid, mis koguteoses väljaspool konteksti on toodud, ei anna arusaadavalt täielikku ettekujutust nende küsimuste ringist, milledega sm. Stalini arvamised ajakirjanduse kohta kõige tihedamalt seotud on.

Seminaaride õpetajate ja juhatajate ülesanne on — aidata õpilastel neid näpunäiteid sügavamalt omandada, sm. Stalini tööde terve kontekstiga tutvunedes.

Koguteose teises osas — „Ajakirjanduse organisatsiooniline teguosa on tema peamine teguosa“, — on lisana antud sm. Ingulovi kirjatükid, mis sm. Stalini väljaastumisele ajakirjanduse organisatsioonilise teguosa küsimuse kohta põhjust andsid.

Osa juurde „Ajakirjandus ja enesekriitika“ on lisatud partei keskkomitee 1928. a. juunikuu ringkiri.

Ajakirjandus on partei kõige teravam ja kõige tugevam sõjariist

„Ajakirjanduse abil räägib partei iga päev ja iga tund töölisklassiga omal, temale tarvilikul keelel.“

Ajakirjandus ei ole mitte massiline aparaat, ega massiline organisatsioon, kuid sellegipärast loob ta partei ja töölisklassi vahel nägematad sidemed, mis oma jõu poolest igasuguse massilise iseloomuga edasiandeparaadile võrdub. Räägitakse, et ajakirjandus on kuues suurriik. Ma ei tea, missugune suurriik ta on, kuid et tal jõud ja suur erikaal on, see on vastuvaidlematu. Ajakirjandus on ainuke sõjariist, mille abil partei iga päev ja iga tund töölisklassiga omal, temale tarvilikul keelel räägib. Teisi abinõusid, millega vaimlikke sidelõngu partei ja klassi vahele tõmmata, teist niisugust painduvat aparaati ei ole looduses olemas. Seepärast peab partei selle ala peale erilist tähelepanu pöörama ja peab ütleva, et meil sel alal juba teatud edusaavutused olemas on. Võtame ajalehed. Meile teatatud andmete järele oli meil läinud aastal 380 ajalehte, sel aastal mitte vähem kui 528, tiraash oli läinud aastal — 2.500.000, kuid see on saadud, aga mitte eluline tiraash. Suvel, kui ajakirjanduse toetussummasid kärbiti, kui ajakirjandus sunnitud oli oma enese jalgele asuma, langes tiraash 900 tuhandeni. Käesoleva kongressi ajaks on meil tiraash umbes kaks miljonit. Tähendab ajakirjandus ei ole enam nii ametlik, ta elab oma enese rahasummadest ja on teravaks sõjariistaks parteil hulka-dega sideme loomises — sest muidu ei võiks tiraash kasvada ja alal püsida.

(Keskkomitee organisatsioonilisest aruandest partei XII kongressil — 1923. a.)

Ma tahaksin kongressi erilist tähelepanu selle peale juhtida, et ajakirjandus saaks vastavale kõrgusele tõstetud. Ta sammub edasi, ta on kaugele edasi jõudnud, kuid mitte niisuurel määral, nagu see tarvilik on. Ajakirjandus peab kasvama mitte päevade, vaid tundide viisi, sest et ta meie partei kõige teravam ja kõige tugevam sõjariist on...

(Keskkomitee organisatsioonilise aruande lõpusõnast partei XII kongressil.)

Oma ridu ümber korraldades, andis partei ajakirjandusele uue relvastuse

Lõpuks, partei korraldas oma enese read võitlusekorda ümber, relvastas ajakirjanduse ümber, organiseeris võitlust kahel väerinnal, purustas trotskismi jäänused, lõi puruks parempoolsed oportunistid, isoleeris kokkuleplased ja kindlustas sellega oma ridade ühtsust leninliku liini alusel, mis tarvilik edukaks pealetungimiseks ja andis õiged juhised pealetungimisele, ohjeldades ja õigele kohale seades nii „järk-järgulasi“ (постепенно) parempoolsete leerist, kui ka pahempoolseid moonutajaid kolhoosilise liikumise alal.

Niisugused on partei peamised abinõud, mida ta pealetungi teostamiseks kogu väerinnal läbi viinud.

(Keskkomitee poliit-aruandest partei XVI kongressil — 1930. a.)

Ajaleht — kui põhilüli partei organiseerimise ajajärgus

Taktiline juhtivus on üks osa strateegilisest juhtivusest, mis viimase ülesannetele ja nõudmistele allub. Taktilise juhtivuse ülesanne seisab selles, et omandada kõik proletariaadi võitluse ja organiseerimise vormid ja kindlustada nende õiget äratarvitamist selleks, et jõudude teatud vahekordade juures saavutada maksimaalseid tagajärgi, mis strateegilise edukuse ettevalmistamiseks vajalikud.

Milles seisab proletariaadi võitluse ja organiseerimise vormide õige ärakasutamine?

Mõnede vajalikkude tingimuste täitmisel, milledest peatingimusteks tuleb lugeda järgmisi:

Esiteks, just nende võitluse ja organiseerimise vormide lükkamine esiplaanile, mis liikumise teatud tõusu ja mõõna tingimustele kõige enam vast suutelised oleks kergendada ja soodustama masside viimist revolutsioonilistele seisukohtadele, miljoniliste hulkade viimist revolutsiooni väerinnale ja nende ärapaigutamist revolutsioonilisel väerinnal...

...Teiseks. Igal teatud silmapilgul selle erilise lüli leidmine protsesside ahelikus, millest kinni haarates kogu ahelikku alal võib hoida ja strateegilise edu saavutamiseks tingimusi ette valmistada.

Asi seisab selles, et rea ülesannete hulgast, mis partei ees seisavad, nimelt seda järjekordset ülesannet välja eraldada, mille lahendamine keskpunktiks on ja mille läbiviimine teiste järjekordsete ülesannete edukat lahendamist kindlustab...

...Parteijuhendamise ajajärgul, mil määratu hulk ringe ja organisatsioone veel omavahel seotud ei olnud, kui oma-

ette nokitsemine ja ringitöö vaim parteid ülevalt kuni alla õonestasid, mil ideeline segadik partei sisemise elu iseloomustav joon oli, — sel ajajärgul oli peamiseks lüliks ja peamiseks ülesandeks nende lülide ja ülesannete ahelikus, mis sel ajal partei ees seisis, ülevenemaalise illegaalse ajalehe loomine. Mispärast? Sellepärast, et ainult ülevenemaalise illegaalse ajalehe kaudu oli selleaegsetes tingimustes võimalik partei valminud tuuma luua, mis suuteline oli arvutu hulk ringe ja organisatsioone ühte siduma, ideelise ja taktilise ühtluse tingimusi ette valmistada ja sellega tõelise partei moodustamiseks alusmüüri valmis panna.

(„Leninismi küsimused“, 1930. a. väljaanne, lhk. 73—75.)

Praegu on võimata juhtida ilma ajalehtedeta

On tarvis, et kommunistid külas administraatori mängimise vigastest vormidest lahti ütleksid. Ei saa esineda ainult käsutustega talurahva suhtes. Tuleb õppida talurahvale nendele arusaamatuid küsimusi kannatlikult selgitama, tuleb õppida talurahvast uskuma panna, selle asja peale ei ajast ega jõupingutustest mitte hoolides. Muidugi on palju kergem ja lihtsam käsku välja anda ja punkti lõppu panna, nagu seda mõned meie valla täidesaatekomitee esimehed sagedasti teevadki. Kuid mitte kõik see ei ole hea, mis lihtne ja kerge on. Hiljuti vastas üks vallarakukese sekretär grupikomitee esitaja küsimuse peale, ajalehe puudumise kohta: „Aga milleks meil ajalehti vaja? Ilma ajalehtedeta on rahulikum ja parem, aga kui talumehed loevad, siis hakkavad nad ühte ja teist pärima, ja sekelda siis nendega.“ Ja seda sekretäri nimetatakse kommunistiks. Vaevalt küll on vaja tõendada, et see mitte kommunist ei ole, vaid aina üks õnnetus. Seltsimehed, asi seisab selles, et ilma „sekeldamata“ praegu juhtida ei saa, aga ilma ajaleheta veel seda vähem. Sellest lihtsast tõsiasiast tuleb aru saada ja teda omandada, kui me juhtivust külas partei ja nõukogudevõimu käes tahame hoida.

(Aruandest partei XIV konverentsi kokkuvõtete kohta Moskva organisatsiooni aktiivi koosolekul — 9. V 1925. a.)

Ajakirjanduse parteilikkuse eest

Partei on töölisklassi organiseeritud eelvägi. Kuid partei pole mitte ainuke töölisklassi organisatsioon. Proletariaadil on veel terve rida teisi organisatsioone, ilma milleta ta ei või õieti kapitali vastu võidelda: ametiühingud, kooperatiivid, vabriku ja tehase organisatsioonid, parlamentide fraktsioonid,

naisterahvaste parteitud ühendused, ajakirjandus, kultuurharidustöö organisatsioonid, noorsooühingud, revolutsioonilised, võitlusorganisatsioonid (avalikkude revolutsiooniliste väljaastumiste ajal), saadikute nõukogud, kui organisatsiooni riiklik vorm (kui proletariaat võimul on) jne. Suurem enamus nendest organisatsioonidest on parteitud ja ainult teatud osa liitub neist parteiga või moodustab ühe tema haru. Kõik need organisatsioonid on teatud tingimustel töölisklassile täiesti tarvilikud, sest ilma nendeta ei või mitmesuguses võitluse-õhkkonnas proletariaadi klassilisi seisukohti kindlustada, sest ilma nendeta pole võimalik proletariaati, kui jõudu, karastada, kes kutsutud on kodanliku korra asemele sotsialistlikku korda panema. Kuidas aga teostada ühist juhtivust niisuguse organisatsioonide rohkuse juures?

... Küsitakse: kes määrab kindlaks selle liini, selle üldise suuna, mille järele kõik need organisatsioonid oma tööd peavad tegema? Kus on see keskorganisatsioon, mis tarvilikkude kogemuste varal mitte ainult suuteline oleks seda üldist liini välja töötama, vaid kellel küllaldase autoriteedi tõttu ka võimalus oleks kõiki neid organisatsioone selle liini teostamisele äratada, et juhtivuses ühtsust saavutada ja lõhede tekkimise võimalust kõrvaldada?

Niisugune organisatsioon on proletariaadi partei.

Partei on selleks olemas kõik eeldused, esiteks sellepärast, et partei on klassi paremate olluste koonduspunkt, kellel proletariaadi parteitute organisatsioonidega otsekohesed sidemed on ja kes neid väga tihti ka juhivad; teiseks sellepärast, et partei, kui töölisklassi paremate inimeste koonduspunkt, on kõige parem kool töölisklassi juhtide väljatöötamiseks, kes suutelised oma klassi organisatsioonide kõiki vorme juhtima; kolmandaks sellepärast, et partei, kui töölisklassi juhtide parem kool, on oma kogemuste ja autoriteedi poolest ainuke organisatsioon, kes suuteline on proletariaadi võitluse juhtivust keskendama ja niimoodi töölisklassi kõiki ning igasuguseid parteituid organisatsioone nendeks massi teenistuses olevateks organiteks ja jõurihmadeks muutma, mis parteid klassiga ühendavad. Partei on proletariaadi klassilise organisatsiooni kõrgem vorm.

... Seepärast ei sünni leninismi teooriaga ja praktikaga sugugi ühte parteitute organisatsioonide „rippumatuse“ ja „neutraalsuse“ oportunistlik teooria, mis rippumatuid parlamendist ja parteist eemaldatud ajakirjanduse tegelasi, tõmbiaruga ametiühingute juhte ja väikekodanlasteks muutunud kooperaatoreid sünnitab.

(„Leninismi küsimused“, lhk. 85—87.)

Trotskistide illegaalsest parteivastasest trükikojast

Trotski seadis oma kirjaliku kõne kokku niiviisi, et ta illegaalset trükikoda sugugi ei puudutanud, nähtavasti arvates, et ta pole kohustatud niisuguseid „pistasju“ puudutama, nagu seda on illegaalne parteivastane trükikoda. See polnud mitte süüaluse kõne, vaid Kominterni ja ÜK(e)P vastu süüdistusega väljaastuv opositsiooni deklaratsioon. Muuseas on aga selge, et illegaalse parteivastase trükikoja küsimus tervena ja täielikult paljastab nii Trotskit, kui ka tema pooldajaid opositsioonist, kui parteilikkuse vaenlasi, kui proletaarse asja lõhkujaid ja desorganiseerijaid. Tõepoolest aga arvab sm. Trotski, et opositsioon õigel seisukohal asub ja tal seepärast õigus on oma illegaalseid trükikodasid asutada. Kuid peale Trotski grupi on ÜK(e)P-s ka veel teisi opositsioonilisi gruppe: „töölise opositsioon“, sapronovlased jne. Kõik need väiksed grupid loevad endid õigeteks. Kui minna Trotski jälgi mööda, siis tuleks tunnistada, et igal niisugusel grupil õigus on omale illegaalset trükikoda asutada. Oletame, et nad tõesti omale illegaalsed trükikojad asutavad, ja partei selle kurja vastu ei võitle, — mis jääb siis parteist järele? See tähendab ju — illegaalsete trükikodade ja igasuguste gruppide olemasolu lubamist parteis! See tähendab lubamist, et parteis mitu keskk kohta oleks, kellel oma „programmid“, oma „platvormid“ ja oma „liinid“ on. Mis jääb siis järele meie partei raudsest distsipliinist, mida Lenin proletariaadi diktatuuri aluseks luges? Kas on niisugune distsipliin ilma ühtlase ja ainsa juhtiva keskkohata võimalik? Kas sm. Trotski saab aru, missugusesse mülkasse ta satub, kui ta kaitseb opositsiooniliste rühmituste õigust illegaalseid parteivastaseid trükikodasid asutada?

(Kõnest Kominternatsionaali Täidesaatekomitee (KITK) ja Internatsionaalse Kontrollkomisjoni (IK) presiidiumi ühend. istangul — 27. IX 1927. a.)

Missugust demokraatiat meile vaja on?

Ma ei hakka laialt seletama siseparteilise demokraatia kasvust meie parteis. Ainult pimedad ei näe, et siseparteiline demokraatia, tõeline siseparteiline demokraatia ja parteiliste hulkade aktiivsuse tõeline tõus — meil kasvab ja areneb. Lobisetakse demokraatiast. Kuid mis on demokraatia parteis? Kui demokraatia all mõeldakse paari revolutsioonist lahti rebitud intelligendi lõpmatu lobisemise vabadust, oma ajakirja omandamise vabadust jne, siis niisugust „demokraatiat“ pole meile vaja, sest see on demokraatia väga pisikesele vähemusele, mis määratusuure enamuse tahet lõnub. Kui aga demo-

kraatia all mõeldakse parteiliste masside vabadust meie ehitustöö küsimusi lahendada ja parteiliste masside aktiivsuse tõusu, nende tõmbamist partei juhtivusse ja neis partei kui pere-mehe tundmise arendamist, siis niisugune demokraatia on meil olemas, ta on meile vajalik ja me arendame teda, kõige peale vaatamata, järjekindlalt edasi.

(Politiilisest aruandest partei XV kongressil — 1927. a. detsembrikuus.)

Tõsta enamlikku valvelolekut!

Oma teadaandes „toimetuse poolt“, mis 20. oktoobril keskkomiteesse saadetud, tunnistate teie, et toimetus vea on teinud Slutski kirjatükki vaielusaluse kirjatükina avaldades. See on muidugi hea, vaatamata sellele, et toimetuse teadaanne ilmus suure hiljaksjäämisega. Kuid teie teete oma teadaandes uue vea, teatades, et „toimetus loeb poliitiliselt väga aktuaalseks ja tarvilikuks enamlaste ja ennesõjaaegse II Internatsionaali vahekorrasse puutuvate kõikide probleemide edaspidist läbitöötamist „Proletarskaja Revoluutsia“ lehekülgedel“. See tähendab, et te tahate inimesi uuesti nende küsimuste ülevaidlusse tõmmata, mis enamluse aksioomideks on . . .

. . . toimetus tegi vea, lubades vaielust meie partei ajaloo võltsijatega.

Mis võis toimetust niisugusele ebaõigele teele tõugata? Ma mõtlen, et niisugusele teele tõukas teda mäda-liberalism, mis teatud osa enamlaste seas praegu mõnesugust levinemist on leidnud.

Trotskism on kontrevolutsioonilise kodanluse eesrinnas sammuv rühm.

Sellepärast on liberalism trotskismi suhtes, kas või purukslöödud ja maskeeritud trotskismi suhtes, puupeasus, mida kuriteoga ja tööliklassi äraandmisega kõrvu võib seada.

Sellepärast peavad mõnede „kirjanikkude“ ja „ajaloolaste“ püüded, kes maskeeritud trotskistlikku prahti salakaubana meie kirjandusse tahavad tuua, enamlaste poolt kõige otsustavama vastulöögi saama.

Sellepärast ei tohi lubada kirjanduslikku vaielust trotskistlikkude salakaubitsejatega. . .

Toimetuse ülesanne seisab minu arvates selles, et enamluse ajaloo küsimusi vastavale kõrgusele tõsta, meie partei ajaloo õppimise asja teaduslikkudele ja enamlikkudele roobastele seada ning tähelepanu teritada meie partei ajaloo trotskistlikkude võltsijate vastu, neilt süstemaatiliselt maskeid maha tõmmates.

(Kirjast ajakirja „Proletarskaja Revoluutsia“ toimetusse — „Enamluse ajaloo mõnedest küsimustest“, 1931. a. oktoober.)

Ajakirjanduse organiseeriv teguosa — on tema tähtsam teguosa

Ajakirjandus kui kollektiivne organisator

Oma artiklis „Juurteni“ puudutas sm. Ingulov sügavat küsimust ajakirjanduse tähtsusest riigi ja partei jaoks. Nähtavasti oma mõtte kindlustamiseks põhjendas ta KK organisatsioonilisele aruandele, kus sellest räägitakse, et „ajakirjandus loob nägemata sideme partei ja töölisklassi vahel, sideme, mis oma jõu poolest võrdub ükskõik missugusele massilise iseloomuga edasiandeparaadile, — et ajakirjandus on ainukene sõjariist, mille kaudu partei iga päev, iga tund töölisklassiga kõneleb.“ Kuid oma katses küsimust lahendada sai sm. Ingulov kahe veaga toime: — esiteks, ta moonutas KK aruandest võetud tsitaadi mõistet; teiseks, jättis silmapaari vahele ajakirjanduse kõige suurema organisatsioonilise tähtsuse. Ma arvan, et küsimuse tähtsuse tõttu peab paari sõnaga nendel vigadel peatama.

1. KK aruande sisu ja mõte ei ole mitte selles, nagu piirduks partei ülesanne *töölisklassiga kõnelemises, kuna aga partei peab töölisklassiga juttu ajama*, aga mitte ainult kõnelema. Midagi, peale tühja ekvilibristika ei kujuta enesest vormeli „kõnelema“ vastuseadmine vormelile „juttu ajama“, — Praktikas kujutavad mõlemad üht lahutamata tervikut, mis väljendub alalises vastastikusel tegevuses lugeja ja kirjaniku vahel, partei ja töölisklassi vahel, riigi ja töötavate hulkade vahel. See nähtus leidis aset juba hulgalise proletaarse partei tekkimise algul, juba vana „Iskra“ ajajärgus. Sm. Ingulovil pole õigus, kui ta arvab, et sarnane vastastikune tegevus algas Venemaal alles mõni aasta peale võimuvõtmist töölisklassi poolt. KK aruandest võetud tsitaadi sisu ei ole mitte „kõnelemises“, vaid selles, et ajakirjandus „loob sideme partei ja töölisklassi vahele“, sideme, mis oma jõu poolest võrdub igasugusele massilise iseloomuga edasiandeparaadile. Tsitaadi mõiste on ajakirjanduse organisatsioonilise tähtsuse kohta. Ja just sellepärast sattuski ajakirjandus kui üks partei ja töölisklassi vahelistest hoorihmadest KK organisatsioonilisse aruandesse. Sm. Ingulov ei saanud tsitaadist aru ja moonutas tahtmatult selle mõistet.

2. Sm. Ingulov kriipsutas alla ajakirjanduse agitatsioonilise ja paljastuse ülesande tähtsust, arvates, et selles perioodilise ajakirjanduse kogu ülesanne on. Ta põhjendab reale kuritarvitustele meie riigis ja näitab, et ajakirjanduse paljastustöö,

agitatsioon ajakirjanduse kaudu, on ainus küsimuse „juur“. Kuid selge on see, et ajakirjanduse agitatsioonilise osa kogu tähtsuse juures on meie ülesehitustöö elulisemaks küsimuseks käesoleval silmapilgul tema organisatsiooniline osa. Asi ei seisa mitte üksi selles, et ajaleht agiteeriks ja paljastaks, vaid eestkätt selles, et tal oleks rikkalik tööliste, agentide ja kirja- saatjate võrk kogu riigis, kõigis tööstuslistes ja põllumajandus- listes punktides, kõigis kreisides ja valdades, et sideniit par- teist tungiks läbi ajalehe vahettegemata kõigisse tööliste ja talupoegade raioonidesse, et partei ja riigi vaheline vastastikune tegevus ühelt poolt, tööliste ja põllumajandusliste raioonide vahel, teiselt poolt — oleks täielik. Kui niisugune populaarne ajaleht, nagu, ütleme, „Bednota“ vahete-vahel meie riigi mit- mesugustes punktides oma peaagentide konverentse mõtete ja kogemuste vahetamiseks kokku kutsuks, iga agent aga oma- korda oma raioonides, punktides ja valdades samasugusel ees- märgil kirjasaatjate konverentse kokku kutsuks, sellega oleks juba tehtud esimene tõsine samm sideme organiseerimiseks mitte üksi partei ja tööliklassi vahel, riigi ja meie riigi kõige pimedamate urgaste vahel, vaid ka meie ajakirjanduse paran- damiseks ja elustamiseks, kogu perioodilise ajakirjanduse töö- liste koosseisu parandamiseks ja elustamiseks. Niisugustel konverentsidel ja nõupidamistel on minu arvates palju suurem reaalne tähtsus kui „ülevenemaalisel“ ja teistel ajakirjanikkude konverentsidel. Ajaleht, kui kollektiivne organisator partei ja nõukogude valitsuse käes, ajaleht, kui abinõu sideme loomi- seks meie riigi töötavate hulkadega ja nende koondamiseks partei ja nõukogude valitsuse ümber, — selles seisab praegu ajakirjanduse järjekordne ülesanne.

Pole sugugi üleliigne lugejale mõni rida sm. Lenini artik- list „Millest alata?“ (kirjutatud 1901. a.) meelde tuletada, pe- rioodilise ajakirjanduse organisatsioonilisest osast meie partei elus.

„Ajalehe ülesanne ei piirdu ainult ideede laialilaotamisega, ainult poliitilise kasvatusesega ja poliitiliste liitlaste juurdetõmba- misega. Ajaleht ei ole ainult kollektiivne propagandist ja kol- lektiivne agitaator, vaid on ka kollektiivne organisator. Selles viimasel mõttes võib teda võrrelda telingutega, mis ehitatava hoone ümber seatakse, mis ehituse kontuure ära märgivad, üksikute ehitajate läbikäimist kergendavad, neil tööjaotust läbi viia ja organiseeritud töö tagajärjel saavutatud üldresultaate vaadelda aitavad. Ajalehe abil ja temaga sidemes hakkab iseenesest tekkima alaline organisatsioon, mis mitte üksi kohapealse tööga, vaid üldise regulaarse tööga tegemist teeb, mis oma liikmeid õpetab poliitiliste sündmuste järele tähepanelikult valvama,

nende tähtsust ja nende mõju mitmesuguste elanikkude kih-
tide peale hindama, otstarbekohaseid mõjutuse viise nende sünd-
muste kohta revolutsioonilise partei poolt välja töötama. Juba
üksi tehniline ülesanne — ajalehe õieti varustamist materjaliga ja
tema õieti levitamist kindlustada — sunnib võrku looma ühte
partei kohalikkudest agentidest, kes üksteisega elavas läbikäimi-
ses on, üldist olukorda tunnevad, regulaarselt üldvene töö-
mitmesuguseid funktsioone täitma harjuvad ja kes oma jõudu
ühe või teise revolutsioonilise tegevuse organiseerimise peal
järele proovivad. See agentide võrk saab nimelt niisuguse or-
ganisatsiooni kondikavaks olema, missugust meile just tarvis on:
küllalt suur selleks, et kogu riiki ümber haarata; küllalt laialine
ja mitmekesine, et karmi ja detailset tööjaotust läbi viia, kül-
lalt kindlameelne, et osata igasugustes olukordades, igasuguste
„käänakute“ ja ootamatuste juures kõrvalekaldumatalt oma
tööd teha; küllalt painduv, et osata, ühest küljest, avalikust
lahingust jõu poolest ülekäiva vaenlasega kõrvale põigelda, kui
see kõik oma jõu ühte kohta on koondanud, teisest küljest
aga — et osata selle vaenlase kohmakust ära kasutada ja talle
seal ja siis kallale tungida, kus seda kallaletungimist kõige vä-
hem oodetakse.“

Sm. Lenin rääkis tol korral ajalehest, kui ühest meie partei
ehitustöö abinõust. Kuid pole põhjusi kahelda selles, et sm. Le-
nini öeldud sõnad täiesti ka praegusele olukorrale parteilises ja
riiklikus ehitustöös vastavad on.

Perioodilise ajakirjanduse selle tähtsa ja organisatsioonilise
ülesande jättis sm. Ingulov oma kirjatükis silmapaari vahele.
Selles on tema peaviga.

Kuidas võis see juhtuda, et üks meie ajakirjanduse tähtsam
tegelane selle tähtsa ülesande silmapaari vahele jättis? Eila
rääkis mulle üks seltsimees, et sm. Ingulov, nähtavasti, peale
ajakirjanduse küsimuse ülesande lahendamist, seadis üles veel
teise kõrvalise ülesande: „kedagi torgata ja kellegil päkke
sügada“. Mina ise seda kinnitama ei hakka ja ei mõtlegi ei-
tada, et olgu kellel tahes, õigus on oma otsekoheste ülesannete
kõrvale veel teisi, kõrvalisi ülesandeid seada. Kuid ei või lubada
seda, et kõrvalised ülesanded, kas või minutikski, võiksid ära
varjata otsekoheste ülesande — ajakirjanduse *organisatsiooni-
lise tähtsuse* väljaselgitamise meie parteilises ja riiklikus üles-
ehitustöös.

(„Pravda“, nr: 99, 6. mail 1923. a.)

Mida kaugemale metsa...

Oma artiklis ajakirjanduse organisatsioonilisest tähtsusest
„Pravda“ 99-s numbrist¹⁾ tähendasin ma sm. Ingulovi kahele

¹⁾ „Ajakirjandus kui kollektiivne organisatsioon.“

veale ajakirjanduse küsimuses. Oma vastuses ²⁾ vabandab sm. Ingulov sellega, et need ei olevat tal mitte vead olnud, vaid ainult „arusaamatused“. Ma olen nõus sm. Ingulovi viga „arusaamatusteks“ nimetama, kuid häda seisab selles, et Ingulov oma vastuses tegi kolm uut viga, ehk kui soovite — „arusaamatust“, mida maha vaikida ajakirjanduse erilise tähtsuse tõttu kahjuks kuidagi võimalik ei ole.

1. Sm. Ingulov tõendab, et oma esimeses artiklis ei arvanud ta tarvilikuks kogu tähelepanu koondada küsimusele ajakirjanduse organisatsioonilisest tähtsusest ja pidas silmas ainult „eri ülesannet“, sellest „kes meie parteilist ajalehte teeb“. Oletame, et see nii on. Kuid mispärast siis sm. Ingulov niisugusel korral oma artikli pealkirjaks võttis tsitaadi KK organisatsioonilisest aruandest, tsitaadi, mis ainult meie parteilise kirjanduse organisatsioonilisest ülesandest räägib? Emb-kumb — kas sm. Ingulov ei saanud tsitaadi mõistest aru, või ehitas ta kogu oma artikli vastupidiselt selle tsitaadi täpsele mõistele, mis võetud KK organisatsioonilisest aruandest ajakirjanduse organisatsioonilise tähtsuse kohta. Nii sel kui teisel juhusel paistab sm. Ingulovi viga teravalt silma.

2. Sm. Ingulov tõendab, et „kaks-kolm aastat tagasi ei olnud meie ajakirjandus hulkadega seotud“, „ei sidunud nendega parteid“, et üldse hulkade ja ajakirjanduse vahel sidet „ei olnud“. Pruugib ainult tähelepanelikult seda sm. Ingulovi tõendust läbi lugeda, et aru saada kogu tema mõttetusest, elutusest, tegelikust elust lahti kistud olekust. Ja tõesti, kui meie parteiline ajakirjandus, tema kaudu aga ka kogu partei „kaks-kolm aastat tagasi“ töölishulkadega, „seotud ei olnud“, kas ei ole selge, et meie partei ei oleks suutnud sisemistele ja välistele revolutsiooni vaenlastele vastu seista, et ta „paari lopsuga“ maha maetud, ära hävitatud oleks olnud! Mõtelge ainult: kodusõda on täies hoos; partei, vaenlastega võideldes, teeb ühe võidu teise järele; partei kutsub ajakirjanduse kaudu töölisi ja talupoegi sotsialistlikku isamaad kaitsma; kümned, sajad tuhanded töölishulgad vastavad partei kutsele sadandete resolutsioonidega ja lähevad surma kartmata frondile, aga sm. Ingulov, kõike seda teades, leiab siiski võimaluse kinnitada, et „kaks-kolm aastat tagasi ei olnud meie ajakirjandus hulkadega seotud, järjekult ei sidunud nendega ka parteid“. Kas see pole naeruväärt? Kus on seda kuulnud, et partei, kes hulgalise ajakirjanduse kaudu hulkadega seotud ei ole, kümned ja sajad tuhanded tööliselised ja talupojad tegevusse võib panna? Aga kui partei siiski kümne- ja sajatuhandelised töötavad hulgad liikvele pani, kas pole siis selge, et hul-

²⁾ Vaata lisa II.

galine partei siin ilma ajakirjanduseta kuidagi läbi ei saanud. Ja, ja, keegi on tingimata kaotanud sideme hulkadega, ainult mitte meie partei ja tema ajakirjandus, vaid keegi muu. Ei maksa ajakirjandust laimata, sm. Ingulov! Asi aga on selles, et parteil „kaks-kolm aastat tagasi“ side hulkadega oma ajakirjanduse kaudu tingimata oli ja pidigi olema, kuid side oli võrdlemisi nõrk, nagu seda partei XI kongress õieti alla kriipsutas. Praegu seisab ülesanne selles, et seda sidet laiendada, kõigiti kõvendada, teda tugevamaks, regulaarsemaks teha. Selles on kogu asi.

3. Sm. Ingulov tõendab edasi, et „kaks-kolm aastat tagasi polnud partei ja töölisklassi vahel ajakirjanduse kaudu mingisugust vastastikku tegevust“. Mispärast? Tuleb välja — sellepärast, et siis „meie ajakirjandus päevast-päeva võitlusele kutsumus, nõukogude valitsuse ettevõtetest, partei võitlusest rääkis, töölisest lugeja poolt aga mingisugust vastuhüüdu ei olnud. Nii ongi öeldud: „töolisest lugeja poolt ei olnud vastuhüüdu“.

See on uskumatu ja pentsik, kuid fakt.

Kõigil on teada, et kui partei ajakirjanduse kaudu andis hüüdsõna: „Kõik transpordile“, et hulgad sellele üksmeelselt vastu hõikasid, ajakirjandusse sadandeid resolutsioone saates oma kaastundest, oma valmisolekust transporti aidata ja kümned tuhandeid oma poegi transpordile appi saates. Aga sm. Ingulov ei ole nõus seda töolisest lugeja vastuhüüuks lugema, ta ei ole nõus seda partei ja töölisklassi vaheliseks vastastikku tegevuseks nimetama, sest et see vastastikune vahetegevus sündis mitte niivõrd kirjasaatjate kaudu, kuivõrd otsekohe partei ja töölisklassi vahel, muidugi ajakirjanduse kaudu.

Kõigil on teada, et kui partei seadis üles hüüdsõna: „Võitlusele nälja vastu“, siis hulgad üksmeelselt vastasid partei kutsele, partei ajakirjandusse lugemata hulk resolutsioone saates ja kümned tuhanded oma poegi kulaku vastu võitlusesse saates. Sm. Ingulov aga ei ole nõus seda töolisest lugeja vastuhüüuks lugema ja vahetegevuseks töölisklassi ja partei vahel ajakirjanduse kaudu, sest see vahetegevus pole sündinud „reegli järele“, mõned kirjasaatjad on kõrvale jäetud jne.

Ingulovi järele tuleb nii välja, et kui parteilisele ajakirjandusele kümned ja sajad tuhanded töölised vastu hõikavad, siis ei ole see vahetegevus töölisklassi ja partei vahel, aga kui sellesama parteilise ajakirjanduse kutsele kümme-paarkümmend kirjasaatjat vastavad, siis on see tõeline vahetegevus partei ja töölisklassi vahel. Ja seda nimetatakse parteilise ajakirjanduse organisatsioonilise ülesande määramiseks. Kartke, sm. Ingulov, ometi jumalat ja ärge segage marksistlikku vahetegevuse seletust kantseleilise šeletusega.

... Kuid selge on, et kui vahetegevust partei ja töölisklassi vahel ajakirjanduse kaudu vaadelda mitte kantseleiametniku silmadega, vaid marksisti silmadega, siis on see vahetegevus alati aset leidnud, nii „kaks-kolm aastat tagasi“ kui ka enne-malt, ja teisiti ei võinudki see olla, sest vastasel korral poleks partei suutnud juhtivust töölisklassi üle alal hoida, töölisklass aga poleks suutnud valitsust oma käes hoida. Nähtavasti seisab asi praegu selles, et seda vahetegevust enam katkestamatuks ja tugevamaks teha. Sm. Ingulov mitte ainult hindas ajakirjanduse organisatsioonilist tähtsust alla, vaid peale selle veel moonutas seda arusaamist, marksistlikku vahetegevust töölisklassi ja partei vahel ajakirjanduse läbi kantseleiliku väliselt-tehnilise arusaamisega ära vahetades. Ja seda nimetab ta „arusaamatuseks“.

Mis puutub sm. Ingulovi „kõrvalistesse ülesannetesse“, mille olemisolu ta praegu otsustavalt eitab, siis pean ütlema, et tema teine artikkel ei kaotanud sellel alal mu kahtlusi, milliseid ma eelmises kirjatükis avaldasin. („Pravda“, nr. 102, 10. mail 1923. a.)

S. Ingulov

Lisa I

Juurteni

Ajakirjandus ei ole mitte massiline aparaat, ega massiline organisatsioon, kuid sellegipärast loob ta partei ja töölisklassi vahel nägemata sideme, — sideme, mis oma jõu poolest igale massilise iseloomuga edasiandeparaadile võrdub. Ajakirjandus on ainuke sõjariist, mille abil partei iga päev ja iga tund töölisklassiga kõneleb.

(Sm. Stalini aruandest partei XII kongressil.)

Nii oli enne, kaks-kolm aastat tagasi. Meie kõnelesime massidega, aga ei ajanud nendega mitte juttu. Meie kõnelesime, aga massid ei vastanud. Meie ajalehed tegid ainult pooltõõd ära. Nad agiteerisid, aga ei arutanud. Ja kui arutasidki, siis ilma proletaarsete masside osavõtuta. Meie kõnelesime, aga meid kuulati vaikides.

Meie praeguse ajakirjanduse teenus on selles, et ajalehe kaudu parteid mitte ainult kuulata, — vaid ka päritakse tema käest, peetakse temaga nõu, nõutakse temalt aru (tihti erapoolikult, sagedamini aga kartusega parteilise abinõu või otsuse saatuse pärast). Ajakirjanduse kaudu kõneleb mitte ainult kommunistlik partei hulkadega, vaid ka töölisklass kommunistliku parteiga. Ja selles ongi parteilis-nõukogulise ajakirjan-

duse, kui hulkade vahelise tõeliselt võimsa edasiandeparaadi kõige suurem saavutus. Kord oli meie keskel vaielus selle kohta, mis on proletaarne massiline ajaleht, mida ainult töölised kirjutavad? See vaatepunkt, mida sm. Jeremejev, üks „Töölise ajalehe“ toimetaja, pooldas, oli ekslik seepärast, et ta ajalehte uuesti püüdis muuta ühekülgses, mis ainult ühte osa oma ülesannetest täidab.

Vahe on ainult selles, et seekord ei kõnele mitte partei massidega, vaid vastupidi, massid — parteiga.

„Bednota“ juubelinumbri ühes kirjatükis jutustati, kuidas ja mida sm. Lenin sellest ajalehest lugés. Kõige tähelepanelikumalt ja kõige rohkem luges ta „Bednota's“ talupoegade kirju. Kui autorit uskuda, siis olid talupoegade kirjad üheks põhjuseks, mis sm. Leninit sundisid küsimust majanduspoliitika muutmise kohta üles seadma. See on küllalt mõeldislik põhjus selleks, et töölis- ja külakirjasaatjate kirjad parteile väga tähtsad on, sest et nad ajuti selgemini, kui ükskõik mis muu resolutsioon — laiade masside meeolu ja tarveid välendavad.

Kuid sellest ei järgne, arusaadavalt mitte, et partei peaks masside juhtimisest ajakirjanduse kaudu lahti ütleva, et massiline ajaleht peaks töölise ja talupoegade kirjade ja märkuste koguks saama ja et toimetuse juhtkirjad neis, kui mitte üleliigsed, siis vähemalt mitte kohuslikud oleks. Parteilis-nõukoguline ajakirjandus seisab praegu õigel teel. Ta seob parteid hulkadega niiviisi, et nad alalises vastastikusel läbikäimises on.

Niisugune ajakirjanduse ülesanne teeb üleliigseks edaspidise vaieluse selle kohta, kes ajalehte tegema peab: tööliskirjasaatja või ajakirjanik. Täiesti selge on, et ajalehele on mõlemaid vaja. Halb on see ajaleht, mida ainult tööliskirjasaatjate jõududega tehakse. Nagu, muuseas, halb oleks ka see ajaleht, mida ainult spetsialistid teeksid. Oma kommunistliku juhtivuse kindlustamiseks on parteil tähtis, et tal ajakirjanduses küllaldane ajakirjanikkude-kommunistide kaader oleks. Sest isegi sündmuste kroonika võib teatud ligimineku juures või teatud väljendusvormi juures — täiesti valgekaardlusena paista. Selles mõttes tuleb nõukogulis-parteiline ajakirjandus sama põhjalikult ümber korraldada, nagu töölise ja talurahva inspeksiooni. Muuseas ei pea see ümberkorraldus sugugi mitte tähendama aparadi ümberkorraldamist, vaid ainult tema kõvendamist.

Selle üle on, muuseas, rohkem kui ükskord juba räägitud. Selle kohta on terve rida partei kongresside otsusi olemas. Selle kohta on terve rida keskkomitee ringkirju. Kuid vaatame,

kes siiski meie kommunistlikku ajakirjandust teeb, kellest see tööliste kaader koosneb, kes päevast-päeva juhtkirjades, jäljetoonides, märkustes, kirjatükkides, kroonikas, pealkirjades, murdmise süsteemis ja postkastis — partei nimel tööliklasiga juttu ajavad?

Kui selleks ajakirjanduse tööliste IV kongressi andmed võtta, siis saame umbes nagu rõõmustava pildi. 239 delegaadi hulgast on parteituid ainult 28. Kuid see arv ei iseloomusta veel kogu ajakirjanduse tööliste massi poliitilist koosseisu. Selles mõttes on kõige näitlikumad 27 kubermangu statistilised andmed, mis üleliidulise haridustööliste ametiühingu juures asuva ajakirjanduse tööliste sektsiooni keskbüroo poolt läbi töötatud. Nende andmete järele on 3539 ajakirjanduse töölistest kommuniste ainult 642, s.t. 18,1%.

Selle arvu hulka käivad mitte ainult ajalehtede toimetused, vaid ka mõned raamatute kirjastused. Kui silmas pidada, et kirjastuste töös mitte kõik korras ei ole, et kurikuulsad „riigikirjastuste kalendrid“ ka mõnedel kirjastuse tegevusaladel, nagu luuletuses ja proosas, vastu peegeldavad, siis ei jää pilt sugugi enam nii rõõmustavaks.

Tõsi on see, et ajakirjanikkude-kommunistide tagasitõmbamist ajalehe-ajakirjanduse tööle küll läbi viidi, kuid mitte küllalt otsustavalt. Et kommunistide hulk ajakirjanduse tööaparatuurides suureneb, seda on sellest näha, et ajakirjanduse tööliste III kongressil oli parteituid delegaate ainult 22 prots., IV kongressil aga — 12 prots. Kuid ajalehe ja ajakirja tööliste üldmassis jääb kommunistide protsent siiski väga madalaks. Ajakirjanduse tööliste kommunistlikud kaadrid ise ka on parteilises suhtes väga noored. IV kongressi 211 delegaadist-kommunistist oli ainult 46 inimest revolutsioonielise staashiga, kusjuures Moskva vanade kommunistide kõige suurema arvu annab. 211 delegaadi hulgas on 94 parteist välja läinud kommunisti. Suur osa toimetajatest peab veel praegugi mitut ametit.

Niisuguste tingimuste juures on juhtkiri ajalehe jaoks ikkagi veel tema „ristiks“. Toimetaja peab istanguid ja miitinguid, mängib administraatorit, parteitu sekretär aga jookseb juhuslikku juhtkirja otsides linna mööda, ja kõigi, ÜK(e)P keskkomitee ajakirjanduse büroo poolt saadetud, kirjatükkide ärakasutamise juures on niisugused juhtumised paratamatud, mis näiteks Elisavetgradis ette tulid. Sellest maksab jutustada.

Talupojad kaebasid, et pärisorjuse ajal olnud kergem kui nõukogude valitsuse ajal. Siis, pange tähele, töötas talupoeg mõisnikule ainult kolm päeva nädalas, aga mitte terve nädala, nõukogude valitsuse juures aga tuleb töö- ja veokohustuse dekreedid järele kuus päeva nädalas töötada. Elisavetgradi aja-

leht hakkas juhtkirjas talupoegadele tuliselt ära näitama, mis-
pärast nüüd nõukogudekorra juures kasulikum on töötada...
6 päeva nädalas, kui kolm päeva nädalas teoorjuse ajal.

Siin on muidugi kõik, mis te aga tahate: imperialistlikud
kriikad ja blokaad, rahva vaesenemine ja banditism. On tead-
mata, kas see hoolas ajaleht kedagi uskuma sai panna, kuid
arvame, et toimetusel oleks seda palju hõlpsam olnud teha,
kui ta Elisavetgradi talupoegadele nii ära oleks seletanud, et
nad aru oleksid saanud, et nad töö- ja veokohustuse dekreedid
järele peavad kuus päeva töötama *mitte nädalas, vaid
aastas*.

See on kontrrevolutsioon hajameelsuse tõttu. Kuid kes
teab, kus niisugune „hajameelsus“ mitte kontrrevolutsioonist ei
tule. Igatahes, tuleb meeles pidada, et ajalehe kaudu ajab
partei massidega juttu iga päev, mõnes kohas isegi kaks korda
päevas. (Hakkasid ilmuma juba ka õhtused ajalehed.) Tuleb
ju ometi uskuda, et mitte partei kontrrevolutsiooni ei sigita.

Sm. Trotski rääkis kirjatükis „Suure küsimuse väike ots“
selle ülesande tähtsusest, mida meie ajakirjandus riikliku apa-
raadi tervendamise ja kindlustamise asjus täitma peab. Selles
mõttes saavad ajalehed täitma ja täiendama ka tööliste ja talu-
rahva inspeksiooni tööd. „Toimetuse mandaadisse tuleb neile
(ajakirjanikkudele) kirjutada: tungi juureni“ — ütleb sm. Trotski.
Tarvis on nii teha, et katset „juureni tungida“ oleksid õnneli-
ikumad kui need, mida Elisavetgradi praktikast teame. Kom-
munistid-ajakirjanikud tulevad ajakirjandusse tagasi tõm-
mata.

Lisa II

S. Ingulov

Mitte vead, vaid arusaamatused

(Sm. Stalini kirjatüki „Ajakirjandus, kui kollektiivne organi-
saator“ puhul.)

Oma kirjatükis „Pravda“ 98-as numbris ei püüdnud ma su-
gugi ajakirjanduse kõiki — isegi kõige tähtsamaid ülesandeid
täpselt valgustada. Ma kirjutasin kirjatüki, mis pidi andma vastuse
ainult ühe küsimuse peale: kes meie parteilisi ajalehti teevad.
Seda *eriülesannet* püüdsingi ma mõnede arvude ja faktide
abil lahendada.

Sm. Stalin oma kirjatükis „Ajakirjandus, kui kollektiivne
organisaator“, „Pravda“ nr. 99-das, toob esile minu kaks viga:
1) ma moonutasin tsitaadi mõistet sm. Stalini poolt partei kong-
ressil tehtud aruandest; 2) ma ei pannud tähele ajakirjanduse
kõige tähtsat organisatsioonilist osa.

On see õigus?

Esimene viga. Ma tõendasin oma kirjatükis, et kaks-kolm aastat tagasi polnud meie ajakirjandus seotud massidega, järjekult ei sidunud ta nendega ka parteid. Ajakirjandusel ei olnud, või peaaegu ei olnud ei tehaste, ega ka küla-kirjasaatjaid. Ta polnud seotud ka lugejate massidega, sest et Tsentropetshati kaudu maksuta kirjandusega varustamise süsteemi (väga halva süsteemi) juures ajalehed ei sattunud töölisest ja eriti talupojast lugeja juurde sugugi mitte regulaarselt (kui ta üldse sinna sattuski).

Et seda sidet ei olnud, seda tunnistavad need ebaterved kallakud kodanliku labasuse poole, uulitsalugeja poole, mis nõukogude ajakirjanduses siis nähtavale tulid, kui ajalehed toetusrahade varal elutsemisest isetasuvusele üle läksid, — kallakud, mis meie ajakirjanduse ajaloosse lähevad „Bonsa“ nime all (tüübiliise bulvaari „ajaleht ajalehes“ nimetuse järele, mis vist meie partei Murmani häälekandjas ära trükiti). Ka partei XI kongressi resolutsioon ajakirjanduse kohta konstateeris „nõrka sidet massidega“.

Selles mõttes saingi ma aru neist kahest terminist: „kõneleda“ ja „juttu ajada“. Meie ajakirjandus kutsus päevast-päeva võitlusele, jutustades nõukogude valitsuse abinõudest ja partei otsustest. Kuid töölislugeja vastuhüüet ei olnud. Ja alles sel viimasel aastal, pärast XI kongressi otsust ja pärast keskkomitee ringkirja „ajakirjanduse päeva“ värskendamise kohta, hakkasid meie ajalehed kiiresti eeskätt tehaste ja siis valla kirjasaatjate võrku organiseerima.

Sm. Stalin ütleb, et mul pole õigus, kui ma mõtlen, et niisugune vahetegevus algas alles mõni aasta pärast seda kui tööliklass Venemaal võimu haaras. Siin on arusaamatus: ma ütlesin, et seda vastastikust vahekorda partei ja tööliklassi vahel ajakirjanduse kaudu kaks-kolm aastat tagasi ei olnud, sest et töölised-kirjasaatjad, need lülid, kes töölis-ajakirjandust alati massidega sidusid, langesid kodusõja ajal ajakirjanduse süsteemist välja.

Tsitaate keskkomitee organisatsioonilisest aruandest ei ole ma moonutanud. Oma kirjatükis „Pravdas“ ma kirjutasin: „parteiline ja nõukogude ajakirjandus asub praegu õigel teel. Ta seob parteid massidega niiviisi, et nad alalises vastastikusel läbikäimises on.“ Ma ei arendanud seda mõtet mitte laialdaselt, sest et mitte see mõte minu kirjatüki teemiks ei olnud.

Teine viga. Ma lasin silmist ajakirjanduse, kui kollektiivse organisaatori ülesande ja rõhutasin liiasti ajalehe agitatsioonilist ja paljastavat tähtsust. Olen sellega nõus, et ma ajalehe organisatsioonilise ülesande peal mitte küllalt üksikasjaliselt ei

peatanud. Kuid et ma seda ajakirjanduse osa siiski nägin, seda on minu kirjatüki alles mõni rida eespool toodud tsitaadist näha. Ajalehe paljastavast ja agitatsioonilisest tööst rääkisin ma ainult sidemes selle põhimise mõttega, mille ma endale üles seadsin, kui ma tõendasin, et meil ajakirjanduse tööliste poliitilise kvalifikatsiooniga mitte kõik korras ei ole ja et paljastavate ning agitatsiooniliste ülesannete täitmisel võivad ilmsiks tulla moonutused ja puupeasus, umbes selle taolised, millega Elisavetgradi ajaleht hakkama sai.

Kas ma ajakirjanduse organisatsioonilist tähtsust alla hindan? Teistes kirjatükkides, mis 5. mail Moskva teistes ajalehtedes avaldati, kirjutasin ma selle kohta üksikasjalisemalt. Muuseas kirjutasin ma „Trud'is“ vana „Iskra“ ja revolutsioonieelse „Pravda“ organisatsioonilistest teenetest. Selles kirjatükis ma kirjutasin ka järgmist:

„Praegu on parteil niisugused võimsad tema mõju läbiviijad, nagu ametiühingud, kooperatsioon, naisosakonnad, noorteühingud, punavägi ja lõpuks riikliku võimu aparaat. Kuid kogu selles sidesüsteemis jääb ajakirjandus ikkagi kõige tähtsamaks tuiksooneks, sest et ta päevast-päeva meie igapäevases töös seob parteid tööliklassiga, nii suurtes poliitilistes tegudes, kui ka igapäevastes pisiasjades. Sellest küljest ei suuda ükski massiline side-organisatsioon nõukogulis-parteilise ajakirjandusega võistelda.“

Sellest on näha, et ma ajakirjanduse organisatsioonilist funktsiooni „nägin“, ja oma „Pravda“ kirjatüki teemis lihtsalt võimaliku ei leidnud olevat selle küsimuse peal spetsiaalselt peatuda.

Mis puutub ühe seltsimehe tähendusse selle kohta, et nagu oleks ma oma kirjatükis enesele mõned „kõrvalised ülesanded“ üles seadnud, siis, tõtt öelda, ei saanud ma sellest tähendusest aru. Ma pole mõtelnud, ega mõtlegi kedagi „nõelata“, või kellegil „päkke sügada“. Ma lugesin oma kirjatüki „Pravdas“ mitu korda läbi ja vaatasin teda nõnda ütelda suurekstegeva klaasi läbi ja kätt südamele pannes, ei leidnud ma mitte mingisugust põhjust, — isegi eriti suure kahtlustundega inimesi mitte, et mingisuguseid arvamisi „kõrvaliste ülesannete“ kohta avaldada.

Ma rääkisin neist, kes meie partei ajalehte teeb ja kes teda tegema peab. Ainult seda tahtsingi ma öelda. Milleks siis veel see mitte kusagilt pärit südametest lugemine?

(„Pravda“, nr. 101, — 9. mail 1923. a.)

Töolis- ja külakirjasaatjad on proletaarse ühiskondliku arvamise komanderid

Töolis- ja külakirjasaatjatest

Tööliste osavõtu tähtsus ajalehe juhtimise asjas seisab kõigepealt selles, et ta võimaluse loob niisugust teravat sõjariista klassivõitluses, nagu ajaleht, rahva orjastamise sõjariistast rahva vabastamise sõjariistaks muuta. Ainult töolis- ja külakirjasaatjad võivad selle suure muudatuse ära teha.

Ainult kui organisatsiooniline jõud, võivad töolis- ja külakirjasaatjad ajakirjanduse arenemise käigus olla proletaarse, ühiskondliku arvamise väljendajateks ja läbiviijateks, nõukogude ühiskondluse puuduste paljastajateks ja väsimata võitlejateks meie ehitustöö parandamise eest.

Kas tööliskirjasaatjaid tööliste koosolekutel valida, või peavad neid toimetused valima? Minu arvates on teine viis (toimetuste poolt valimine) palju otstarbekohasem. Selle asja aluseks peab pandama kirjasaatja rippumatus sellest asutusest ja nendest isikutest, kellega tal nii või teisiti oma töös kokku tuleb puutuda, mis sugugi ei tähenda tema rippumatust sellest nägematust, kuid vahetpidamata tegutsevast jõust, mida proletaarseks, ühiskondlikuks arvamiseks nimetatakse ja mille läbiviijaks tööliskirjasaatja peab olema.

Töolis- ja külakirjasaatjates ei tule näha mitte ainult tulevasi ajakirjanikke või tehaste ühiskondlikke töölisi selle sõna kõige kitsamas mõttes, — nad on kõigepealt meie nõukogude ühiskondluse puuduste paljastajad, nende puuduste kõrvaldamise eest võitlejad, proletaarse ühiskondliku arvamise komanderid, kes selle suure teguri lõpmatut jõudu parteile ja nõukogudevõimule nende raskes sotsialistlikus ehitustöös abiks püüavad juhtida.

Siit kerkib ka küsimus kasvatustöö kohta töolis- ja külakirjasaatjate seas. Töolis- ja külakirjasaatjatele ajakirjanduse tehnika teatavat miinimumi õpetada on muidugi tarvis. Kuid peaasi pole mitte selles. Peaasi on selles, et töolis- ja külakirjasaatjad oma töökäigus õpiksid ja et nad endis kasvataksid ajakirjaniku-ühiskonnategelase tunnet, ilma milleta kirjasaatja oma ülesannet täita ei või ja mida mitte mingisuguste õpetamise meetoditega, selle sõna tehnilises mõttes, külge pookida ei saa.

Töolis- ja külakirjasaatjate otsekohene ideeline juhtimine peab kuuluma ajalehtede toimetustele, kes parteiga sidemes

on. Korrespondentsi tsenseerimine peab olema ajalehtede toimetuste kätte koondatud.

Töölis- ja külakirjasaatjate tagakiusamine on barbaarsus, see on kodanlike kumbete jäänus. Kirjasaatja kaitsmise tagakiusamiste eest peab oma peale võtma ajaleht, kes ainuüksi suuteline on pimestustöö vastu valjut paljastamise agitatsiooni tagema.

(„Rabotshi korrespondent“, nr. 6, 1924. a.)

Töölis- ja külakirjasaatjate liikumine on üks meie puuduste väljaselgitamise peamine tõstehoov

Ma mõtlen, et me oleme jõudnud selle ajajärguni, mil meie ehitustöö parandamises külas, meie puuduste väljaselgitamises, järjekult ka nõukogude töö parandamises ja paremustamises töölis- ja külakirjasaatjad üheks peamiseks tõstehoovaks peavad saama. Meie võib olla ei saa mitte kõik sellest äru, kuid mulle on selge, et just nimelt sellest otsast tuleb meie töö paremustamisega algust teha. Need tundelikud inimesed, kellel õigusetuli südames põleb, kes mõnikord üle soolata püüavad, kes paljastada soovivad, kes iga hinna eest meie puudusi parandada tahavad, inimesed, kes kuule ei karda, — vaat need inimesed peavad minu arvates üheks peamiseks tõstehoovaks saama meie puuduste väljaselgitamises ja partei ning nõukogude ehitustöö parandamises kohtadel.

(Kõnest ÜK(e)P keskkomitee organisatsioonilise büroo istangul — 26. jaanuaril 1925. a.)

Töölis- ja külakirjasaatjatele — igakülgne abi

Töölis- ja külakirjasaatjate organisatsioonil on suur tulevik. Teatud arenemise tingimuste juures võivad need organisatsioonid etendada proletaarse ühiskondliku arvamise suurema väljendaja ja võimsama läbiviija osa. Teie tunnete proletaarse ühiskondliku arvamise jõudu meie nõukogude ühiskondluse paljastamises ja tema puuduste parandamises, — ta on palju tõsisem, kui administratiivse surve jõud. Seepärast peab partei neile organisatsioonidele igapidi abi üles näitama.

(Keskkomitee organisatsioonilisest aruandest partei XIII kongressil — 1924. a.)

Ajakirjanduse kõige tähtsam ülesanne

Näidata võistlust nii nagu ta on

Vaevalt küll võib kahelda selles, et meie ehitustöö üheks tähtsamaks faktiks, kui mitte kõige tähtsamaks faktiks on võistlus, mida miljonilised töölismassid käesoleval silmapilgul laialt tarvitavad. Võistlus vabrikute ja tehaste vahel meie mõõtmata suure riigi kõige mitmesugusemates nurkades; võistlus töolistele ja talupoegade vahel; võistlus kolhooside ja sovhooside vahel; nende massiliste valmistusliikude alade vastastiku väljakutsumiste kinnitamine tööraha spetsiaalsetes lepingutes, — kõik need on niisugused faktid, mis kahtlust ei jäta, et masside sotsialistlik võistlus juba jõusse on astunud.

Töörühvahulkade võimas valmistuslik tõus on juba peale alanud.

Seda on nüüd isegi kõige paratamatud skeptikud sunnitud tunnustama.

„Sotsialism, — ütleb Lenin, — mitte ainult ei lammata võistlust, vaid, vastupidi, alles loobki võimaluse teda tõesti *laialiselt*, tõesti *massilises* ulatuses tarvitada, tõelist tööraha enamust niisugusele tööalale tõmmata, kus nad endid väljendada, oma võimeid arendada ja niisuguseid vaimuandeid avaldada võivad, mida rahva seas lõpmata palju on ja mida kapitalism tuhandete ja miljonite kaupa maha surus ja lammatas...“

...„Laialdane ja tõeliselt massiline võimaluste loomine ettevõtlikkust ja võistlust ja julget algatust üles näidata, on alles nüüd olemas“... sest „esimest korda pärast aastasadu kestnud töötamist võõraste jaoks ja sundusiikku tööd kurnajate jaoks, — avaneb võimalus omaenese jaoks töötamiseks“...“

...„Meie ülesanne praegu, mil sotsialistlik valitsus võimu juures asub, — on võistlust organiseerida.“

Nendest Lenini seadistest läks välja ÜK(e)P XVI konverents, kui ta töölistele ja töörahvale võistluse kohta spetsiaalse ringkirja andis.

Mõned seltsimehed bürokraatide seast mõtleavad, et võistlus on enamlaste järjekordne mood ja, kui niisugune, peab ta „hooaja“ lõpul lämbuma. „Seltsimehed“ bürokraatide seast muidugi eksivad. Tõepoolest on aga võistlus kommunistlik meetod sotsialismi ehitamiseks tööraha miljoniliste hulkade kõige suurema aktiivsuse alusel. Tõepoolest on võistlus see tõstehoov, mille abil töölikklass peab riigi kogu majandusliku ja kultuurse elu sotsialismi baasil ümber muutma.

Teised „seltsimehed“ bürokraatide seast, kes võistluse võimsast lainest ära on hirmutatud, püüavad temale kunst-

likke raame luua, püüavad teda kallastesse ajada, võistluse asja „tsentraliseerida“, tema ulatust kitsendada ja teda sellega kõige tähtsamast, mis temas on, — masside algatusest — ilma jätta. Ei maksa rääkida, et bürokraatide püüded täide ei lähe. Igal juhtumusel võtab partei selleks kõik abinõud tarvitusele, et neid laastudeks muuta. Sotsialistlik võistlus pole mitte kantseleitöö. Sotsialistlik võistlus on masside asjaliku revolutsioonilise enesekriitika väljendus, mis miljonilise töörahva loovale algatusele tugineb.

Igaüks, kes seda enesekriitikat ja seda masside loovat algatust teadlikult või mitteteadlikult kitsendab, peab tee pealt, kui meie suure töö takistaja, kõrvale heidetama.

Bürokratismi hädaoht väljendub konkreetsetl kõigepealt selles, et ta masside energiat, algatust ja isetegevust takistab, et ta neid määratusuuri reserve kammitas hoiab, mis meie korra sisemuses, töölisklassi ja talurahva sügavustes peituvad, et ta neid reserve võitluses meie klassivaenlase vastu ära kasutada ei lase. Sotsialistliku võistluse ülesanne seisab selles, et neid bürokraatlikke kõidikuid purustada ja masside energia ja loova algatuse laiendamiseks lalalist tööpõldu avada, neid määratusuuri reserve välja selgitada, mis meie korra sisemuses peituvad ja neid võitluses meie klassivaenlaste vastu nii siseriigis, kui ka väljaspool kaalukausile visata.

Mõnikord segatakse sotsialistlik võistlus konkurentsi ära. See on suur viga. Sotsialistlik võistlus ja konkurents kujutavad endist kahte täiesti isesugust põhimõtet. Konkurentsi põhimõte on: ühede lüüasaamine ja surm ning teiste võit ja võim. Sotsialistliku võistluse põhimõte on: seltsimehelik abi mahajääjatele esirinnas sammujate poolt, selleks et üldist tõusu saavutada. Konkurents ütleb: „Mahajääjad lõpulikult puruks lüüa, et oma võimuvalitsust kindlustada.“ Sotsialistlik võistlus ütleb: „Ühed töötavad halvasti, teised hästi, kolmandad kõige paremini, — püüa kõige parematele järele jõuda ja üldist tõusu kätte saada.“ Sellega just ongi seletatav see enneolemata valmistuslik entusiasm, mis sotsialistliku võistluse tagajärjel miljonilistes töörahvahulkades maad võttis. Kuidagi ei saa öelda, et konkurents midagi masside entusiasmi taolist välja võiks kutsuda.

Viimasel ajal on meie ajakirjanduses kirjatükid ja sõnumid võistluse kohta sagenema hakanud. Kirjutatakse võistluse filosoofiast, võistluse juurtest, võistluse võimalikkudest tagajärgedest jne. Kuid harva võib niisuguseid sõnumeid leida, mis vähegi korralikult kujutaksid pilti sellest, kuidas võistlus masside eneste poolt läbi viiakse, pilti sellest, mida tööli massid võistlust teostades ja lepinguid alla kirjutades läbi elavad, pilti sellest, kuidas töolis-

massid võistluse asja oma enese asjaks ja kalliks asjaks peavad. Ometi aga kujutab asja see külg meile kõige suuremal määral võistluse tähtsat külge.

Ma arvan, et sm. E. Mikulini raamatuke on esimene katse võistluse materjalidest selget pilti anda, mis võistluse asja, kui töörahvahulkade eneste asja demonstreeriks. Selle raamatukese väärtus on selles, et ta kujutab endast lihtsat ja õiglast jutustust nendest suure töötegevuse tõusu sügavatest protsessidest, mis endast sotsialistliku võistluse sisemist vedru kujutavad.

(Eessõna E. Mikulini broschüürile „Masside võistlus“, 1929. a.)

Ühtse riikliku majandusplaani eest

Kiri Leninile

Kolmel viimasel päeval oli mul võimalus koguteost „Venemaa elektrifitseerimise plaan“ läbi lugeda. Haigus aitas (ei ole head ilma halvatal).

Suurepäraline ja hästi kokkuseatud raamat. Tõeliselt *ühtse* ja tõeliselt *riikliku* majandusplaani, *ilma jutumärkideta*, meisterlik visand. Meie ajal ainuke marksistlik katse majanduslikult mahajäänud Venemaa nõukogulise pealisehitise alla praeguste tingimuste juures täiesti reaalselt ja ainukest võimalikku tehnilist valmistuslikku baasi viia. Mäletate läinudaastast Trotski „plaani“ (tema teesiseid) Venemaa „majanduslikust ümberloomisest“ ennesõjaegse tööstuse varemete juurde *talurahva* — töölismasside (töö-armee) kvalifitseerimata töö massilise ärakasutamise alusel. Missugune armetus, missugune mahajäävus Venemaa elektrifitseerimise riikliku komisjoni (GOELRO) plaaniga võrreldes. Keskaegne käsitööline, kes ennast Ibseni kangelase arvab olevat, kes vanaaegse vägilooga Venemaad „päästma“ kutsutud... Aga mida on väärt need kümned „ühised plaanid“, mis tihti meie hääbiks ilmuvad, — ettevalmistusklassi lapse lallutamine... Ehk veel: Rõkovi labane „realism“ (mis tõepoolest aga *manilovism* on), kes veelgi GOELRO-d „kritisereib“ ja kõrvuni rutiini on vajunud...

Minu arvamine:

1. Mitte minutiutki enam raisata aega lobisemisele plaani kohta.
2. Ilma viivitamata *praktiliselt* asja juurde *asuda*.
3. Selle *asja juurde asumise* huvidele tuleb allutada vähemalt üks kolmandik meite tööst (kaks kolmandikku läheb „jooksvate“ nõuete jaoks) materjali ja inimeste vedamiseks, ettevõtete kordaseadmiseks, tööjõu ärajaotamiseks, toitainete vedamiseks, varustusbaaside ja varustuse enese organiseerimiseks jne.

4. Kuna GOELRO töölistel, nende kõigile headele omadustele vaatamata, siiski tervemõttelisest praktitsismist puudus on (kirjatükkides on tunda professorlikku mannetust), siis on tingimata tarvis neile „plaanikomisjoni“ elava praktikaga inimesi juurde saata, kes töötavad põhimõtte järele: „täidesaatmisest teatada“, „tähtjaks ära täita“ jm.

5. Kohustada „Pravdat“ ja „Isvestijat“, eriti aga „Ekonomitsheskaja shisni“, „elektrifitseerimise plaani“ populariseerimisega tegutsema hakata, nii põhiosas, kui ka konkreetsuses, mis üksikuid oblasteid puudutavad, seda meeles pidades, et on olemas *ainult üks* „ainuke majandusplaan“, et kõik teised „plaanid“ — on tühine ja kahjulik lobisemine.

Märts, 1921. a.

Teie Stalin.

Ajakirjandus ja enesekriitika

Enesekriitika tähtsusest

(Aruandest Keskkomitee ja Keskkontrollkomisjoni aprillikuu ühendatud (1928. a.) pleenumi töö kohta ÜK(e)P Moskva organisatsiooni aktiivi koosolekul 13. aprillil 1928. a.)

Pleenumi töö, pleenumi väljaastumiste ja pleenumi resolutsiooni iseloomustavaks jooneks on see fakt, et kogu pleenumi töö algusest kuni lõpuni kõige valjema enesekriitika tähe all läbi viidi. Veel enam, mitte ükski küsimus pleenumil, mitte ükski väljaastumine ei möödunud ilma meie töö puuduste arvestamiseta, ilma meie organisatsioonide enesekriitikata. Meie puuduste kriitika, partei, nõukogude ja majandusliste organisatsioonide aus ja enamlik enesekriitika, — niisugune oli pleenumi töö üldine toon.

Ma tean, et partei ridades on inimesi, kes ei salli kriitikat üldse ja enesekriitikat eriti. Need inimesed, keda ma „lakeeritud“ kommunistideks võiksin nimetada (*naer*), nurisevad alatasa, enesekriitikale vastu veheldes: et jällegi see neetud enesekriitika; jälle meie puuduste väljakoukimine, — kas ei saaks meid rahulikumalt elada lästa? On selge, et neil „lakeeritud“ kommunistidel meie partei vaimuga, enamluse vaimuga midagi ühist ei ole. Nii siis, sidemes niisuguste meeoleude olemasoluga, mis enesekriitikat kaugeltki mitte entusiiasmiga vastu ei võta, on lubatav küsida: kas on meile enesekriitikat tarvis, kust ta on tekkinud ja mis kasu temast on?

Ma mõtlen, seltsimehed, et enesekriitika on meie sama tarvilik, kui õhk ja vesi. Ma mõtlen, et ilma temata, ilma enesekriitikata ei võiks meie partei edasi sammuda, ei võiks meie mädapaiseid avalikuks teha, ei võiks meie puudusi kõrvaldada. Aga puudusi on meil veel palju. Seda tuleb avalikult ja ausalt tunnistada.

Enesekriitika loosung ei ole uus loosung. Ta on meie enamliku partei põhialus. Ta on proletariaadi diktatuuri põhialus. Kui meie riik proletariaadi diktatuuri riik on, diktatuuri aga juhib üks partei, kommunistide partei, kes oma võimu teiste parteidega ei jaga, ega võigi jagada, — kas pole siis selge, et me oma vigu ise peame paljastama ja parandama, kui meie edasi tahame sammuda, kas pole siis selge, et pole kedagi teist, kes neid vigu paljastaks ja neid parandaks. Seltsimehed, kas see pole selge, et enesekriitika peab olema üks kõige tõsisem jõud, mis meie arenemist edasi lükkab?

Enesekriitika loosung hakkas arenema eriti tugevasti pärast meie partei XV kongressi. Mispärast? Sellepärast, et pärast XV kongressi, mis opositsiooni ära likvideeris, parteis tekkis uus olukord, millega me arvestama peame. Milles seisab olukorra uudsus? Selles, et meil enam *opositsiooni ei ole, või peaaegu ei ole*, selles, et kerge võidu tõttu opositsiooni üle, mis (s.t. võit) endast partei jaoks kõige tõsisemat plussi kujutab, parteis võib tekkida häädaht loorberite peal puhkama jääda, rahule jääda, veidike tukastada ja meie töö puuduste peale silmad kinni pigistada. Kerge võit opositsiooni üle on meie partei jaoks kõige suurem pluss. Kuid temas peituvad erilised miinused, mis selles seisavad, et partei võib läbi imbuda enesegarahulolemise tundest, enesearmastuse ja loorberitel puhkamise tundest. Aga mis tähendab loorberitel puhata? See tähendab meie edasilikumisele risti peale tõmmata. Selleks aga, et seda ei juhtuks, on meile enesekriitikat vaja — mitte seda kriitikat, mis kuritahtlik ja tegelikult kontrrevolutsiooniline on, mida opositsioon tarvitas, — vaid ausat kriitikat, avalikku ja enamlikku enesekriitikat. Meie partei XV kongress võttis, enesekriitika loosungit andes, seda asjaolu arvesse. Sellest ajast peale kasvab enesekriitika laine järjest edasi, oma pitsatit ka keskkomitee ja kesk-kontrollkomisjoni aprillikuu pleenumi peale pannes.

Veider oleks seda karta, et meie *vaenlased*, sisemised vaenlased, samuti ka välised vaenlased meie puuduste *kriitikat ära kasutavad*, kära tõstes: ahaa, neil, enamlastel, pole asjad kõik korras. Veider oleks meil, enamlastel, seda kõike karta. Selles just enamluse jõud seisabki, et ta ei karda oma vigu üles tunnistada. Las partei, las enamlased, las kõik meie riigi ausad töölised

ja töötavad kihid paljastavad meie töö puudusi, meie ehitustööpuudusi, las nad märgivad ära meie puuduste likvideerimise teed, et meie töös ja meie ehitustöös seisakut, mülgast ja mädanemist ei oleks, et kogu meie töö, kogu meie ehitustööpäevast-päeva paraneks ja edusaavutuselt edusaavutusele läheks. Selles on praegu peaasi. Aga seal las lobisevad meie vaenlased meie puudustest, — niisugused tühjasjad ei või ega tohi enamlasti rahutuks teha.

Lõpuks on veel üks asjaolu, mis meid enesekriitikale tõukas. Ma arvan küsimust massidest ja juhtidest. Viimasel ajal hakkasid meil juhtide ja masside vahel teatud isesugused vahekorrad tekkima. Ühest küljest, erines meil, kujunes ajalooliselt välja juhtide grupp, kelle autoriteet ikka kõrgemale ja kõrgemale tõuseb ja kes massidele peaaegu kättesaamatuks muutub. Teisest küljest kerkivad tööliklassi massid, kõigepealt, töörahvamassid üldse äärmiselt aegamööda üles, hakkavad juhtide peale alt ülesse vaatama, siimi kinni pigistades ja kardavad tihtigi oma juhte arvustada. Muidugi, see fakt, et meil juhtide grupp välja kujunes, kes liig kõrgele on tõusnud ja kellel suur autoriteet on, — see fakt iseenesest on meie parteile suur saavutus. On selge, et ilma niisuguse autoriteetse juhtide grupita on mõttetut suurt riiki juhtida. Kuid see fakt, et juhid, kes ülespoole lähevad, massidest eemalduvad ja massid nende peale alt üles hakkavad vaatama, neid arvustada kartes, — see fakt loob paratamata juhtide massidest lahtilöömise ja masside juhtidest eemaldumise teatud hädaohtu. See hädaoht võib selleni viia, et juhid võivad nina püsti ajada ja endid täiesti patustamatuks tunnistada. Aga mis head võib sellest tulla, et juhtivad pealiskihid oma ninad püsti ajavad ja masside peale ülevalt alla hakkavad vaatama? On selge, et mitte midagi muud, peale hukatuse parteile, sellest tulla ei või. Aga meie ju tahame edasi liikuda ja oma tööd paremale järjele seada, aga mitte parteid hukka saata. Ja nimelt selleks, et edasi liikuda ja vahekordi masside ning juhtide vahel parandada, tuleb enesekriitika luuk kogu aeg lahti hoida, tuleb nõukogu inimestele võimalus anda oma juhte „materdada“ ja neid kritiseerida nende vigade pärast, et juhid ninasid püsti ei ajaks ja massid juhtidest kaugele ei jääks.

Mõnikord segatakse küsimus massidest ja juhtidest ära küsimusega väljaeraldamisest. See on, seltsimehed, ebaõige. Jutt pole mitte uute juhtide väljaeraldamisest, olgugi et see asi partei tõsist tähelepanu väärib. Jutt on sellest, ei juba väljaerinenud ja autoriteetseid juhte alal hoida, nende ja masside vahel alalist ja pidevat kontakti organiseerides. Jutt on sellest, et enesekriitika ja meie puuduste kriitika korras organiseerida

partei laialist ühiskondlikku arvamist, töölisklassi laialist ühiskondlikku arvamist, kui elavat ja valvsat moraalselt kontrolli, mille häält autoriteetsed juhid tähepanelikult kuulama peavad, kui nad partei ja töölisklassi usaldust endale alles tahavad hoida. Selles mõttes on ajakirjanduse, meie parteilis-nõukogulise ajakirjanduse tähtsus tõepoolest äraarvamatu. Selles mõttes tuleb tervitada „Pravda“ algatust töölis-talurahva inspeksiooni lehekülje organiseerimise asjas, mis puudusi meie töös süstemaatiliselt arvustab. Tarvis on aga püüda, et see kriitika oleks sügavale tungiv ja tõsine, aga mitte pealiskaudu ei libistaks. Selles mõttes tuleb tervitada ka „Komsomolskaja Pravda“ algatust, kes ägedalt ja suure õhinaga puudustele meie töös kalalale tungib.

Mõnikord kirutakse kriitikuid nende kriitika puudulikkuse pärast, et nende kriitika mitte igakord sada protsenti õige ei ole. Sagedasti nõutakse, et kriitika kõigis punktides õige oleks, aga kui ta kõigis punktides õige ei ole, siis hakatakse teda laimama ja maha tegema. See on, seltsimehed, ebaõige. See on hädaohtlik eksitus. Püüdke ainult niisugune nõudmine avalikult välja panna ja te sulute suud sadandete ja tuhandetel töölistel, tööliskirjasaatjatel ja külakirjasaatjatel, kes meie puudusi parandada tahavad, kuid igakord mitte õieti oma mõtteid vormuleerida ei oska. Teie peate teadma, et töölised mõnikord kardavad meie töö puuduste üle tõtt ütelda. Kardavad mitte ainult sellepärast, et nad selle eest „mööda kukalt“ võivad saada, vaid ka sellepärast, et neid puuduliku kriitika pärast võidakse „välja naerda“. Kus saab lihtne tööline või lihtne talupoeg, kes meie töö ja meie planeerimise puudusi oma turjal tunnevad, kus saavad nad endi kriitikat kogu kunsti seaduste järele kokku seada? Kui te neilt 100 prots. õiget kriitikat nõuate, siis hävitate teie altpoolt kriitika jaoks igasuguse võimaluse. Vaata, mispärast ma arvan, et *kui kriitikas ka kas või 5—10 prots. õigust on, siis tuleb ka niisugust kriitikat tervitada, tuleb tähepanelikult kuulata ja tervet tera arvesse võtta.* Vastupidisel juhtumisel, ma kordan, peaksite suluma suu kõigil nendel sadandetel ja tuhandetel nõukogude asjale ustavatel inimestel, kes oma kriitiseerimise töös veel küllalt osavad ei ole, kuid kellede suu läbi tõde ise kõneleb. Ja nimelt selleks, et mitte enesekriitikat lämmatada, vaid teda edasi arendada, nimelt selleks tuleb tähepanelikult nõukogude inimeste igasugust kriitikat ära kuulata, kui ta ka mitte alati täiesti ja tervelt õige ei ole. Ainult niisuguste tingimuste juures võivad massid veenduda, et nad oma puuduliku kriitika eest „mööda kukalt“ ei saa ja et neid nende kriitika mõnede vigade pärast „välja ei naerda“. Ainult sel tingimusel oman-

dab enesekriitika tõeliselt massilise iseloomu ja leiab tõeliselt massilise vastukaja.

On iseenesest mõistetav, et jutt pole siin mitte igasugusest kriitikast. Kontrevolutsionääri kriitika on ka kriitika. Kuid tema sihiks on nõukogudevõimu mustamine, meie tööstuse lõhkumine ja meie parteitöö nurjaajamine. On selge, et jutt pole mitte niisugusest kriitikast. Ma ei räägi mitte niisugusest kriitikast, vaid kriitikast, mis nõukogude inimestelt tuleb, ma räägin kriitikast, mille sihiks on nõukogudevõimu organite ja meie partei ning ametiühingute töö paremustamine. Kriitikat on meile tarvis nõukogudevõimu kindlustamiseks, aga mitte tema nõrgendamiseks. Ja nimelt selleks, et meie asja kindlustada ja paremustada, nimelt selleks kuulutas meie partei kriitika ja enesekriitika loosungi välja.

Mida me, kõigepealt, enesekriitika loosungilt ootame, misuguseid tagajärgi ta meile anda võib, kui me teda õieti ja ausasti läbi viime? Ta peab vähemalt kaks tagajärge andma. Ta peab, esiteks, töölisklassi valvelolekut tõstma, tema tähelepanu meie puudustele teritama, nende puuduste parandamist kergendama ja igasugused „ootamatused“ meie ehitustöös võimatuks tegema. Ta peab, teiseks, töölisklassi poliitilist kultuursust tõstma, temas tunnet arendama, et ta riigis perefrees on, ja töölisklassile õppust riigi juhtimise alal kergendama.

Kas teie pöörasite selle peale tähelepanu, et mitte ainult Schahta asi, vaid ka kokkuostude kriis 1928. a. jaanuaris paljudetele meist „ootamatuseks“ oli? Eriti iseloomustav on selles asjas Schahta asi. Tervelt viis aastat töötas kodanlike spetsialistide kontrevolutsiooniline grupp, kes rahvusvahelise kapitali nõukogudevastastelt organisatsioonidelt direktiive sai. Tervelt viis aastat kirjutasid ja saatsid meie organisatsioonid igasuguseid resolutsioone ja otsusi laiali. Kivisõe tööstuse asi läks meil muidugi ikka ülespoole, sest et nõukogude majandussüsteem niivõrd eluline ja võimas on, et ta meie puupäisusele ja meie vigadele vaatamata siiski ülespoole tõusis. Tervelt viis aastat tegi see kontrevolutsiooniline grupp meie tööstuses kahjustamistööd, katlaid lõhki ajades, turbiine purustades jne. Aga meie istusime, nagu poleks midagi olnud. Ja „korraga“, nagu välg selgest taevast, — Schahta asi. On see, seltsimehed, normaalne? Ma mõtlen, et rohkem kui ebanormaalne. Tüüri ratta juures istuda ja nii vaadata, et mitte midagi näha, kuni asjaolud meid ninapidi mingisugusesse hädasse ei lükka, — see tähendab mitte juhtida. Enamlus ei saa juhtivusest mitte niiviisi aru. Et juhtida, selleks tuleb ette näha. Aga, seltsimehed, ette näha pole mitte alati väga kerge. Üks asi on, kui

paarkümmend juhtivat seltsimeest meie töös puudusi näevad ja neid tähele panevad, aga töölismassid ei taha ehk ei või meie puudusi näha või tähele panna. Siin on kõik eeldused olemas selleks, et siiski mitte näha, mitte kõike tähele panna. Teine asi on aga, kui ühes paarikümne juhtiva seltsimehega sajad tuhanded ja miljonid töölised meie töös puudusi näevad ja neid tähele panevad, meie vigu paljastades, üldisesse ehitustöösse rakendudes ja asja paremustamiseks teid ära tähistades. Siin on rohkem tagatist selleks, et ootamatusi olema ei saa, et eitavaid nähtusi õigel ajal märgataks ja õigel ajal nende nähtuste likvideerimiseks abinõud tarvitusele võetaks.

Meil tuleb asi nii seada, et töölisklassi valvelolek edasi areneks, aga mitte sumbuneks, et sajad tuhanded ja miljonid töölised sotsialistliku ehitustöö üldisesse töösse rakenduksid, et sajad tuhanded ja miljonid, aga mitte ainult mõnikümmend juhti meie ehitustöö käigu peale silmad lahti hoiaksid, meie vigu ära märgiksid ja nad päevavalgele tooksid. Ainult sel tingimusel ei saa meil ootamatusi olema. Kuid selleks, et seda saavutada, tuleb meil arendada meie puuduste kriitikat altpoolt, tuleb kriitika massiliseks teha, enesekriitika loosung vastu võtta ja ellu viia.

Lõpuks, töölisklassi *kultuursete jõudude* tõusust, temas *riigivalitsemise harjumuste* väljatöötamisest sidemes enesekriitika loosungi läbiviimisega. Lenin ütles: „Peaasi, mis meil puudub, — on kultuurus ja valitsuse oskus. Majanduslikult ja poliitiliselt kindlustab uus majanduspoliitika meile täiesti võimaluse sotsialistliku majanduse alusmüüri ehitada. Asi seisab „ainult“ proletariaadi ja tema eelväe kultuursetes jõududes.“ Mida see tähendab? See tähendab, et meie ehitustöö üheks põhiülesandeks on riigivalitsemise, majanduse ja tööstuse juhtimise harjumuste ja oskuste väljatöötamine töölisklassis. Kas saab töölisklassis neid harjumusi ja oskusi välja töötada, kui me tööliste jõudu ja võimeid ja töölisklassi paremate inimeste jõudu ja võimeid meie vigu kritiseerida, meie puudusi ära märkida ja meie tööd edasi lükata, vallale ei päästa. Täiesti selge on, et ei saa. Aga mis selleks tarvis on, et töölisklassi ja üldse töörahva jõudu ja võimeid vallale päästa ja neile riigivalitsemise harjumuste omandamiseks võimalus anda? Selleks on tarvis, kõigepealt, enesekriitika loosungi ausat ja enamlikku läbiviimist, meie puuduste ja meie töö vigade altpoolt kritiseerimise loosungi ausat enamlikku läbiviimist. Kui töölised meie töö puuduste avaliku ja otsekohese kritiseerimise võimalust, meie töö paremustamist ja tema edasilükkamist ära kasutavad, siis — mida see tähendab? See tähendab seda, et töölised riigi, majanduse ja tööstuse juhtivusest ak-

tiivseteks osavõtjateks saavad. See aga peab töölistel riigipe-
remehe tunnet, nende aktiivsust, nende valvelolekut ja nende
kultuursust tõstma.

Küsimus tööliklassi kultuursetest jõududest on üks otsusta-
vatest küsimustest. Mispärast? Sellepärast, et kõigist seni ole-
mas olnud valitsevatest klassidest on tööliklass, kui valitsev klass,
ajaloos veidi isesugusel ja täiesti soodsal seisukohal. Kõik
seniajani valitsenud klassid — orjaomanikud, mõisnikud ja
kapitalistid — olid ühes sellega rikkad klassid. Neil oli või-
malus oma poegadele valitsemiseks tarvilikke teadmisi ja har-
jumusi õpetada. Tööliklass erineb neist muu seas ka selle
poolest, et ta pole mitte rikaste klass, et tal enne võimalust
polnud oma poegadele valitsemise harjumusi ja teadmisi õpe-
tada ja et ta selle võimaluse sai alles nüüd, pärast võimu juurde
tulmist. Selles, muuseas, just seisabki kultuurse revolutsi-
ooni küsimuse teravus meil. Tõsi, oma 10-aastase valitsemise
kestel jõudis NSVLiidu tööliklass ses suhtes palju rohkem
ära teha, kui mõisnikud ja kapitalistid kümnete ja sadandete
aastate kestel. Kuid rahvusvaheline ja sisemine olukord on
niisugune, et saavutatud tagajärgedest kaugeltki veel mitte
küllalt ei ole. Sellepärast peab igasugune abinõu, mis töölis-
klassi kultuursete jõudude arenemisetaset tõsta võib, iga-
sugune abinõu, mis tööliklassis riigivalitsemise harjumuste ja os-
kuse väljatöötamist kergendada võib — iga niisugune abinõu tu-
leb meie poolt lõpulikult ära kasutada. Kuid eelpool öeldust järg-
neb, et proletariaadi kultuursete jõudude arendamise ja töölis-
klassis valitsemise harjumuste väljatöötamise asjus on enese-
kriitika loosung üks kõige tähtsam abinõu. Siit veel üks põh-
jendus, mis eneskriitika loosungi *elluviimise poolt* räägib.

Eneskriitika on meie partei jõu, aga mitte nõrkuse tunnus

Enne kui üle minna XIV konverentsi resolutsioonide juurde,
mis partei poliitikat külas käsitavad, tahaksin ma mõne sõnaga
peatada selle mürgli juures, mida kodanlik ajakirjandus tõstis
kui meie partei meie eneste puuduste arvustamisele külas asus.
Kodanlik ajakirjandus kargab ja rõõmustab, kõigile ja igaühele
näidata püüdes, et meie oma puuduste avalik kriitika on nõu-
kogudevõimu nõrkuse, lagunemise ja mädanemise tunnus. Ei
tarvitse näidatagi, et kogu see mürgel läbi, läbi võlts ja vale-
lik on.

Eneskriitika on meie partei jõu, aga mitte nõrkuse tunnus. Ainult
tugev partei, kellel juured elus eneses on ja kes võidule läheb,
võib omale seda halastamatut oma puuduste kriitikat lubada,

mida ta lubas ja mida ta kogu rahva silmade ees alati lubama saab. Partei, kes rahva eest tõde varjab, partei, kes valgust ja kriitikat kardab, pole mitte partei, vaid on petiste trobikond, kes hukkamisele määratud. Härrad kodanlased mõõdavad meid endi mõõdupuuga. Nad kardavad valgust ja varjavad rahva eest hoolikalt tõtt, oma puudusi heaolu piduliku sildi taha varjates. Ja nad mõtlevad, et meie, kommunistid, samuti peame rahva eest tõde varjama. Nad kardavad valgust, sest pruugib neil ainult kuigivõrd tõsist enesekriitikat, natukenegi vabamat oma puuduste kriitikat lubada, kui kodanlikust korrast kivigi kivi peale ei jää. Ja sellepärast mõtlevad nad, et kui meie, kommunistid, enesekriitikat lubame, siis on see selle tunnus, et me sõjariistuta oleme ja õhus ripume. Nemad, austatud kodanlased ja sotsiaaldemokraadid, mõõdavad meid oma mõõdupuuga. Ainult need parteid, kes minevikku on jäänud ja hukkamisele on määratud, võivad valgust ja kriitikat karta. Meie ei karda seda ega teist, ei karda just sellepärast, et meie partei on ülespoole tõusev ja võidule minev partei. Sellepärast on enesekriitika, mida juba mitu kuud tehakse, meie partei kõige suurema jõu, aga mitte nõrkuse tunnus, on tema (partei) kindlustamise, aga mitte lagundamise abinõu.

(Aruandest partei XIV konverentsi kokkuvõtete kohta Moskva organisatsiooni aktiivi koosolekul — 9. mail 1925. a.)

Tõusutada laialist altpoolt tuleva enesekriitika lainet

Räägitakse kriitikast ülevaltpoolt, kriitikast töölis-talurahva inspeksiooni poolt, meie partei keskkomitee poolt jne. Kõik see on muidugi hea. Kuid sellest on veel väga vähe. Veel enam, peasi ei seisa praegu sugugi selles. Peasi seisab praegu selles, et tõusutada laialist altpoolt tuleva kriitika lainet bürokratismi vastu üldse ja puuduste vastu meie parteis eriti.

Ainult kahekordset survet alt- ja ülevaltpoolt organiseerides, ainult raskuspunkti ümberpaigutamisel altpoolt tuleva kriitika peale, võib loota, et võitlus edukas on ja bürokratism välja saab juuritud. Ekslik oleks mõelda, et ainult juhudel ehitustöö kogemused olemas. See on, seltsimehed, ebaõige. Tööliste miljonilised massid, kes meie tööstust ehitavad, omandavad päevast päeva ehitustöö määratusuuri kogemusi, mis meile mitte sugugi vähem väärtuslik pole, kui juhtide kogemused. Massiline altpoolt tulev kriitika ja altpoolt tulev kontroll on meile muuseas selleks tarvilikud, et need miljoniliste masside kogemused mitte asjata kaduma ei läheks, et neid arvesse võetaks ja ellu viidaks.

Sellest ka partei järjekordne ülesanne: halastamata võitlus bürokratismi vastu, altpoolt tuleva massilise kriitika organiseerimine, selle kriitika arvestamine meie puuduste parandamiseks vastu võetud praktilistes otsustes.

Ei või öelda, et noorteühing ja eriti „Komsomolskaja Pravda“ selle ülesande tähtsusega arvestanud ei oleks. Puudus seisab siin selles, et selle ülesande täitmist sagedasti lõpuni ei viida. Kuid et seda lõpuni viia, selleks tuleb arvesse võtta mitte ainult kriitikat, vaid ka kriitika tagajärgi ja ka neid parandusi, mis kriitika tagajärjel ellu viiakse.

(Kõnest ÜLKNÜ VIII kongressil — 1928. a.)

Enesekriitika loosungi labastamise vastu

Enesekriitika loosung pole sugugi mingisugune üürikene ega lühiajaline asi. Enesekriitika on enamlik meetod partei ja üldse töölisklassi kaadrite kasvatamiseks revolutsioonilise arenemise vaimus. Juba *Marx* rääkis enesekriitikast, kui proletaarse revolutsiooni kindlustamise meetodist. Mis puutub enesekriitikasse meie parteis, siis langeb enesekriitika algus ühte enamluse ilmumise algusega meie maal, tema sündimise esimeste päevadega, kui erilise revolutsioonilise vooluga töölisliikumises. On teada, et *Lenin* juba 1904. a. kevadel, kui enamlus veel iseseisev poliitiline partei ei olnud, vaid üheskoos vähemlastega ühes sotsiaaldemokraatlikus parteis töötas, — on teada, et *Lenin* juba siis parteid „enesekriitikale ja oma enese miinuste halastamata paljastamisele kutsus“. Näe, mida kirjutas *Lenin* sel ajal oma broschüüris „Samm edasi — kaks sammu tagasi“.

„Nemad (s. t. marksistidevastased. J. St.) hirvitavad kahju-rõõmsalt meie vaielusi jälgides; nad püüavad, muidugi üksikuid kohti minu broschüürist, mis meie partei puudustele pühendatud, oma eesmärkide saavutamiseks välja rebida. Vene sotsiaaldemokraadid on juba küllalt lahingutes tuld näinud, et nendest näpistustest mitte segadusse sattuda, et nende peale vaatamata jätkata *enesekriitika ja oma enese miinuste halastamata paljastamist*¹⁾, millistest (miinustest) sedamööda, kuidas töölisliikumine kasvab, kahtlemata ja paratamata üle saadakse. Aga katsugu härrad-vastased meile kujutada asjaolude *tõelist* seisukorda nende „parteid“, mis kas või kaugeltki selle lähedane oleks, mida meie teise kongressi protokollid annavad.“ (V köide, lhk. 307.)

Seepärast pole sugugi õigust neil seltsimeestel, kes mõtleavad, et enesekriitika on üürike nähtus või ainult mood, mis nagu iga

¹⁾ Minu sõrendus. J. St.

mood vars tiära kaob. Tõepoolest aga on enesekriitika alaliselt tegetsev ja enamuse arsenaalile eriomane sõjariist, mis lahutamata seotud on enamuse loomusega ja tema revolutsioonilise vaimuga.

Mõnikord räägitakse, et enesekriitika on hea asi niisugusele parteile, kes veel võimu juurde pole saanud ja kellel midagi kaotada pole, kuid enesekriitika olla kahjulik ja kardetav parteile kes juba võimu juurde on tulnud, keda vaenulised jõud ümbritsevad ja kelle vastu vaenlased tema nõrkuste paljastamist ära kasutada võivad. See on täiesti ebaõige. Täiesti ümberpöörduvalt nimelt sellepärast, et enamuse võimu juurde tuli, nimelt sellepärast, et enamused meie ehitustöö edusaavutuste tõttu uhkeks võivad minna, nimelt sellepärast, et enamused oma nõrkused tähelepanemata võivad jätta ja sellega oma vaenlaste tööd kergendada — just sellepärast on meile enesekriitikat tarvis eriti nüüd, eriti pärast võimu võtmist. Enesekriitika eesmärgiks on meie vigade ja nõrkuste avalikuks tegemine ja nende likvideerimine, — kas pole selge, et proletariaadi diktaatori tingimustes võib enesekriitika enamuse võitlust töölisklassi vaenlaste vastu ainult kergendada? Lenin võttis neid olukorra iseäraldusi arvesse peale enamuse poolt võimu võtmist, mil ta oma broschüüris „Pahemuse“ lapsehatgus kommunismis“ 1920. aasta mais kirjutas:

„Poliitilise partei suhtumine oma vigadesse on üks kõige tähtsam, kõige õigem tunnus partei tõsimeelsusest ja nende kohustuste täitmisest, mis tal oma *klassi ja töörahvahulkade* vastu olemas. *Vigu avalikult tunnistada* 1), nende põhjusi avalikuks teha, neid tekitavat olukorda läbi analüüeerida, abinõusid tähelepanelikult läbi arutada ja vigu ära parandada — see on tunnus partei tõsimeelsusest, see on tema kohustuste täitmine, see on *klassi* ja siis *massi* kasvatamine ja õpetamine.“ (XVII köide, lhk. 147.)

Leninil oli tuhat korda õigus, kui ta partei XI kongressil 1922. a. märtsis ütles:

„Proletariaat ei karda seda tunnistada, et tal mõni asi revolutsioonis suurepäraliselt välja tuli, mõni aga mitte. Kõik revolutsioonilised parteid, mis senini hukkunud on, — hukkusid selle tõttu, et nad *uhkeks läksid* ja ei julgenud seda näha, milles jõud on, et *nad oma vigadest rääkida kartsid* 2). Aga meie ei hukku, sellepärast et me oma nõrkustest rääkida ei karda ja et me oma nõrkusi ära võitma õpime.“ (XVIII köide, II osa, lhk. 59.)

1) Minu sõrendus. J. St.

2) Minu sõrendus J. St.

Järeldus on üks: ilma enesekriitikata ei ole partei, klassi ja massi õiget kasvatamist; aga ilma partei, klassi ja massi õige kasvatamiseta ei ole enamlust.

Mispärast sai enesekriitika loosung eriti aktuaalse tähtsuse nimelt nüüd, nimelt praegusel ajaloolisel silmapilgul, nimelt 1928. aastal? Sellepärast, et klassivahekordade teravnemine, nii sisemiselt, kui ka väliselt, väljendus nüüd selgemini kui aasta või kaks tagasi. Sellepärast, et nüüd tuli selgemini, kui aasta või kaks tagasi, avalikuks nõukogudevõimu õõnestamise töö klassivaenlase poolt, kes meie vigu ja meie puudusi meie maa töölisklassi vastu ära kasutasid. Sellepärast, et Schahta asja ja küla kapitalistlikkude olluste „kokkuostu manöövrite“ õppetunnid, pluss meie plaanilise korra vead, ei või ega pea meist jäljetult mööda minema. Tuleb meie vigadest ja nõrkustest, mis Schahta asjaga ja viljakokkuostu raskustega avalikuks tulid, kiiremini lahti saada, kui me revolutsiooni kindlustada tahame ja vaenlasi hästi relvastatult vastu võtta. Tuleb meie nõrkused ja vead, mis *veel avalikuks pole tehtud*, kuid mis kahtlemata olemas on, *kiiremini avalikuks teha*, kui me ei taha, et igasugused „ootamatused“ ja „juhused“ töölisklassi vaenlaste rõõmuks meile ilmaaimamata kaela ei langeks. Siin viivitada — tähendab meie vaenlaste tööd kergendada, kes meie nõrkusi ja vigu süvendada tahavad. Kuid seda kõik pole võimalik teha ilma enesekriitika laiuamiseta, ilma enesekriitika kõvendamiseta ja ilma töölisklassi ja talurahva miljoniliste masside tõmbamiseta meie nõrkuste ja vigade väljaselgitamisele ja likvideerimisele.

Keskkomitee ja kesk-kontrollkomisjoni aprillikuu pleenumil oli sellepärast täiesti õigus, kui ta oma resolutsioonis Schahta asja kohta ütles, et:

„Kõikide äramärgitud abinõude eduka läbiviimise kindlustamise *peamiseks tingimuseks* peab olema XV kongressi enesekriitika loosungi *tõeline elluviimine* 1).“

Kuid et enesekriitikat arendada, selleks tuleb kõigepealt terve rida partei ees seisvaid takistusi ära võita. Nende takistuste hulka kuuluvad masside kultuurne mahajäävus, prolettaarse eelväe kultuursete jõudude puudus, meie loidus, meie „komninakus“ jne. Kuid üheks tõsiseks, kui mitte kõige tõsisemaks takistuseks on bürokratism meie aparaatides. Jutt on bürokraatlistest ollustest meie partei, riiklikkude, ametiühinguliste, kooperatiivsete ja igasuguste teiste organisatsioonide koosseisus. Jutt on bürokraatlistest ollustest, kes meie nõrkustest ja vigadest elu saavad, kes masside kriitikat ja masside

1) Minu sõrendus — J. St.

kontrolli kui tuld kardavad, meil enesekriitikat laiendada, meid nõrkustest ning vigadest vabaneda takisavad. Bürokratism meie organisatsioonides pole mitte ainult töö takistamine ja paberimäärimine. Bürokratism meie organisatsioonides on kodanliku mõju avaldus. Leninil oli õigus, kui ta ütles:

„On tarvis, et me aru saaksime, et võitlus bürokratismi vastu on *täiesti tarvilik* võitlus, sest et ta sama keeruline on, kui väikekodanliku stüühia vastu võitlemise ülesanne. Bürokratism on meie riiklikus korras niisuguse valusa koha tähtsuse omandanud, et temast isegi meie partei programm räägib, ja seda sellepärast, et ta *väikekodanliku stüühiaga ja tema killustatud olekuga seotud on*¹⁾.“ (XVII köide, I osa, lhk. 122.)

Seda suurema järjekindlusega tuleb võidelda bürokratismi vastu meie organisatsioonides, kui me tõesti enesekriitikat laiendada ja meie ehitustöö valusatest kohtadest vabaneda tahame.

Seda suurema järjekindlusega peame tööliste ja talurahva hulki tõmbama kriitikale *altpoolt* ja kontrollile *altpoolt* peami-sele vastukihvtile bürokratismi vastu.

Leninil oli tuhat korda õigus, kui ta ütles: „Kui me bürokratismi vastu võidelda tahame, siis peame sellesse *võitlusse alguskihte tõmbama*“... sest „missuguse muu abinõuga võib bürokratismi lõpetada, kui mitte tööliste ja talurahva sellesse võitlusse tõmbamisega²⁾.“ (XVIII köide, 2 osa, lhk. 202.)

Kuid selleks, et miljonilisi hulki „sellesse asjasse tõmmata“, tuleb tööliklassi massilistes organisatsioonides ja kõigepealt parteis eneses proletaarset demokraatiat arendada. Ilma selle tingimuseeta on enesekriitika null ja tühipaljast sõnakõlks.

Meile pole mitte *igasugust* kriitikat tarvis. Meile on tarvis niisugust enesekriitikat, mis tõstab tööliklassi kultuursust, arendab tema võitlusvaimu, kindlustab tema usku võidusse, paljudab tema jõude ja tal riigi tõeliseks peremeheks saada aitab.

Ühed ütlevad, et kui on enesekriitika, siis pole vaja *töödistsipliini*, siis võib töö kõrvale visata ja igast asjast vähekesse lohisema hakata. See pole enesekriitika, vaid tööliklassi üle hivitamine. Enesekriitikat pole meile tarvis mitte *töödistsipliini* lõhkumiseks, vaid tema *kõvendamiseks*, selleks, et *töödistsipliin* saaks *teadlikuks* ja suuteliseks väikekodanliku killustatud oleku vastu seista.

Teised ütlevad, et kui juba enesekriitika, siis pole enam vaja *juhtivust*, siis võib tüüriratta juurest ära minna ja kõik „asjade loomuliku käigu“ hooleks jätta. See pole enesekriitika, vaid lausa häbi. Enesekriitikat on meile tarvis mitte juhtivuse nõr-

¹⁾ Minu sõrendus — J. St.

²⁾ Minu sõrendus — J. St.

gestamiseks, vaid tema *kõvendamiseks*, selleks, et teda paberlisest ja vähe autoriteetsest juhtivusest *eluliseks* ja tõesti *autoriteetseks* juhtivuseks muuta.

Kuid on olemas ka teistsugune „enese kriitika“, mis viib parteilikkuse *halvamisele*, nõukogudevõimu *mahategemisele*, meie ehitustöö *nõrgestamisele*, majanduslikkude kaadrite *lagundamisele*, töölisklassi *kaitsetuks tegemisele* ja lobisemisele *ümberkasvamisest*. Nimelt niisugusele „enese kriitikale“ kutsus meid eila trotskistlik opositsioon. Ei tarvitse tõendadaagi, et parteil selle „enese kriitikaga“ midagi ühist ei ole. Ei tarvitse tõendadaagi, et niisuguse „enese kriitika“ vastu partei kõigi jõududega ja kõigi abinõudega võitlema saab.

Kindlasti tuleb vahet teha selle meie *võõra* ja enamlusevastase „enese kriitika“ ja *meie* enamliku enese kriitika vahel, mille otstarbeks on parteilikkuse *sisendamine*, nõukogudevõimu *kindlustamine*, meie ehitustöö *paremastamine*, meie majanduslikkude kaadrite *kindlustamine* ja töölisklassi *relvastamine*.

Hoogtöö enese kriitika kindlustamise eest algas meil alles mõni kuu tagasi. Meil pole veel andmeid selleks, et hoogtöö esimesi kokkuvõtteid teha. Kuid juba nüüd võib öelda, et hoogtöö hakkab häid tagajärgi andma.

Ei saa eitada, et enese kriitika laine kasvama ja laienema hakkab, ikka laiemaid töölisklassi kihte haarates ja neid sotsialistlikusse ehitustöösse tõmmates. Sellest kõnelevad kas või niisugused faktid, nagu valmistuslikkude nõupidamiste ja ajutiste kontrollkomisjonide elavnemine. Tõsi, on veel ikka olemas katseid valmistuslikkude nõupidamiste ja ajutiste kontrollkomisjonide poolt põhjendatud ja järele uuritud andmeid kalevi alla peita, mille vastu kõige otsustavamalt võidelda tuleb, sest et niisuguste püüetesihiks on töölisi enese kriitikast ära võõrutada. Kuid vaevalt on põhjust kahelda, et sellesugused bürookraatlikud püüded enese kriitika kasvav laine jäljetult ära pühivad.

Ei saa ka seda eitada, et enese kriitika tagajärjel meie majanduslikud kaadrid kohendumata hakkavad, valvsamateks muutuvad, majanduse küsimustele tõsisemalt ligi minema hakkavad, meie partei, nõukogude, ametiühingute ja igasugused muud kaadrid aga masside nõuete suhtes tundlikumateks ja vastutulelikumateks muutuvad. Tõsi, ei või arvata, et siseparteiline ja üldse töölis-demokraatia töölisklassi massilistes organisatsioonides täielikult läbi oleks viidud. Kuid pole põhjust kahelda, et see asi hoogtöö edaspidise laiendamisega edasi saab tõugatud.

Ei saa samuti ka seda eitada, et meie ajakirjandus enese kriitika tagajärjel elulisemaks ja elavamaks muutus, aga meie ajalehetöölise niisugused rühmad, nagu töölis- ja külakirja-

saatjate organisatsioonid, juba tõsiseks poliitiliseks jõuks hakkavad muutuma. Tõsi, meie ajakirjandus on veel pealiskaudne, ta pole veel õppinud üksikutelt kritiseerivatelt märkustelt üle minema veel sügavamale kriitikale, sügavalt kriitikalt aga kriitika tagajärgede ühtlustamisele ja selle väljaselgitamisele, mis-sugused *saavutused* on tal kriitika tagajärjel meie ehitustöös. Kuid vaevalt võib selles kahelda, et see asi hoogtöö edaspidises käigus edasi saab lükatud.

Kuid nende plusside kõrval tuleb ka meie hoogtöö miinused ära märkida. Jutt on siin neist enesekriitika loosungi moonutamistest, mis nüüd, hoogtöö algul, aset leidsid ja mis loovad enesekriitika labastamise hädaoahu, kui neile nüüd kohe mitte vastulööki anda.

1) Kõigepealt tuleb ära märkida, et terves reas ajakirjanduse organites on niisugune tendents välja kujunenud, mis hoogtööd meie *sotsialistliku ehitustöö* puuduste asjaliku kriitika aluspinnalt reklaamilistele kriiskeele *isikliku elu* äärmuste vastu üle püüavad kanda. See võib uskumatuna paista. Kuid see on kahjuks fakt. Võtke, näiteks, ajaleht „Vlast Truda“, Irkutski ringkonnakomitee ja ringkonna täidesaatekomitee häälekandja (nr. 128). Te leiata seal terve lehekülje, mis niisuguste reklaamsete loosungitega kribuseks tehtud. „Tagasihoidmatus suguelu suhtes on kodanlik“, „Üks klaasi täis kisubenda järele ka teisi“, „Isiklik majakene nõuab ka isiklikku lehma“, „Kaheinimese voodi bandiidid“, „Pauk, mis ei kajanud“ jne, jne. Küsitakse, mis võib ühist olla nende „kriitiliste“, „Birshovkale“ vääriliste kriiskete ja enamliku enesekriitika vahel, mille eesmärgiks on meie *sotsialistliku ehitustöö* paremustamine. Väga võimalik, et nende reklaamilistemarkuste autor on kommunist. Väga võimalik, et ta põleb vaenust nõukogudevõimu „klassivaenlaste vastu“. Kuid et ta siin õigelt teelt kõrvale on eksinud, enesekriitika loosungit labastab ja *mitte meie* klassi häälega ei räägi, — selles ei või kahtlust olla.

2) Edasi tuleb ära märkida, et isegi need ajakirjanduse organid, kellel õiglaselt kritiseerimise oskus, üldiselt öeldes, veel kadunud ei ole — isegi nemad lähevad segi kriitika peal *kriitika jaoks*, kriitikat *spordiks* muutes, et kõmu teha. Võtta näiteks „Komsomolskaja Pravda“. Kõigile on teada „Komsomolskaja Pravda“ teened enesekriitika laiendamise asjas. Kuid võtke selle ajalehe viimased numbrid ja vaadake Üleliidulise ametiühingute kesknõukogu juhtide „kriitikat“, terve rida lubamata karrikatuure selle teemi kohta. Küsi, kellele on niisugust „kriitikat“ tarvis ja mida võib ta anda, peale enesekriitika loosungi kompromiteerimise? Milleks oli vaja niisugust „kriitikat“, kui, muidugi, meie *sotsialistliku ehitustöö* huve, aga mitte

odavat kõmu silmas pidada, mis selleks mõeldud, et obõva-
telil naeru lasta kihistada.

Muidu läheb enesekriitikal igasuguseid sõjariistu, seal hulgas
ka „kerget ratsaväge“ vaja. Kuid kas sellest järgneb, et kerge
ratsavägi peaks muutuma *kergemeelseks* ratsaväeks?

3) Lõpuks tuleb ära märkida kindlaks kujunenud kallakut
terves reas meie organisatsioonides — enesekriitikat meie ma-
jandusmeeste *tagakiusamiseks* muuta, nende *diskrediteeri-
miseks* töölisklassi silmis. See on fakt, et mõned kohalikud
organisatsioonid Ukrainas ja Kesk-Venemaal pöörast tagakiusu
algasid meie *paremate* majandusmeeste vastu, kellede ainu-
kene süü selles seisab, et nad mitte vigade eest 100 prots.
kindlustatud ei ole. Kuidas muudmoodi siis mõista kohalike
kude organisatsioonide otsusi nende majandusmeeste ära võt-
misest kohtadelt, otsusi, millistel kõige vähematki maksvust ei
ole, vaid lausa sellele on sihitud, et neid majandusmehi dis-
krediteerida? Kuidas muudmoodi siis mõista seda, et nad ise
kritisearjvad, aga majandusmeestel kriitikale vastata ei lase?
Mis ajast saadik meil „Schemjaka kohut“ enesekriitika ni-
metama on hakatud? Muidugi ei või me nõuda, et kriitika
tervelt 100 prots. õige oleks. Kui kriitika altpoolt tuleb, siis ei
või me ka niisugust kriitikat ära põlata, mis ainult 5—10 prots,
õige on. Kõik see on õige. Kuid kas järgneb sellest, et me
peaksime majandusmeestelt nõudma vigade vastu 100 prots.
kindlustatud olemist? Kas on ilmas inimesi, kes vigade vastu
100 prots. kindlustatud on? Kas on raske aru saada, et ma-
janduslikkude kaardrite kasvatamiseks on hulk aastaid tarvis,
et suhtumine majandusmeestesse peab meil kõige hoolikam
ja hoidlikum olema? Kas on raske aru saada, et enesekrii-
tikat pole meie vaja mitte majanduslikkude kaardrite tagakiu-
samiseks, vaid nende paremustamiseks ja kindlustamiseks.

Kritiseerige meie ehitustöö puudusi, kuid ärge labastage
enesekriitika loosungit ja ärge muutke teda reklaamiliste harju-
tuste sõjariistaks niisugustel teemidel nagu: „Kaheinimese voodi
bandiidid“, „Pauk, mis ei kajanud“ jne.

Kritiseerige meie ehitustöö puudusi, kuid ärge diskreditee-
rige enesekriitika loosungit ja ärge muutke teda kõõgiks, kus
odavat kõmu valmistatakse.

Kritiseerige meie ehitustöö puudusi, kuid ärge moonutage
enesekriitika loosungit ja ärge muutke teda meie majandusmeeste
ja igasuguste teiste tööliste tagakiusamise sõjariistaks.

Ja peaasi: ärge vahetage massilist kriitikat altpoolt kritisee-
riva sõnaraginaga *ülevaltpoolt*, andke töölisklassi miljonilistele
hulkadele võimalus selle asja sisse tungida ja meie puuduste
parandamise ning meie ehitustöö asjus oma loovat jõudu väl-
jendada.

(Keskhhäälekandja „Pravda“, 26. VI 1928. a. nr., 146 (3978).)

Teesid enesekriitika loosungi... „hädaohtlikkusest“

Kiri parteilise ehitustöö ringi liikmetele komm. akadeemia juures

Täna sain ma sm. Slepкови teesid enesekriitika kohta. Need teesid said teie ringis nähtavasti läbi arutatud. Mulle räägiti, et need teesid lastud käima, kui dokument, mille sihiks meie Keskkomitee liini mitte kritiseerida, vaid teda põhjendada. Oleks täiesti ebaõige parteiliikmetel õigust Keskkomitee liini kritiseerimiseks eitada. Veel enam: ma arvan, et teie ringi liikmetel on õigus oma kitsas ringis isegi Keskkomitee seisukohtadele oma erilisi teese vastu seada. Kuid silmanähtav, et sm. Slepкови teesid ei jälgi mitte Keskkomitee liini kritiseerimise või millegi uue vastuseadmise sihti, vaid Keskkomitee seisukohtade selgitamise ja põhjendamise ülesannet. Sellega on vist selatav, et sm. Slepкови teesid Moskva parteiringides kaunis laialdaselt levinud on.

Sellegipärast, või nimelt sellepärast, loen ma oma kohuseks teatada, et sm. Slepкови teesid a) ei lange ühte Keskkomitee seisukohaga enesekriitika loosungiküsimuses; b) „parandavad“, „täiendavad“ ja loomulikult halvendavad teda meie asutuste ja organisatsioonide bürokraatliste olluste meeleheaks.

1) Ebaõige on sm. Slepкови teesides kõigepealt üldine seade. Sm. Slepкови teesid tuletavad ainult väliselt enesekriitika loosungi teesisid meelde. Tõepoolest aga on nad teesid enesekriitika loosungi hädaohtlikkusest. Muidugi, igas revolutsioonilises loosungis peituvad teatud võimalused tema moonutamiseks praktikas. Niisuguseid võimalusi on olemas muidugi ka enesekriitika loosungi suhtes. Kuid neid võimalusi küsimuse keskpunktiks, enesekriitika teeside põhjaluseks seada, — tähendab kõik algusest lõpuni pahupidi pöörata, enesekriitika revolutsioonilist tähtsust lõhkuda ja bürokraate aidata, kes enesekriitikast temaga seotud „hädaohtlikkuse“ tõttu tühiste kirjutustega mööda hiilida katsuvad. Ma ei kahle, et meie partei ja nõukogude bürokraatlikud ollused loevad sm. Slepкови teesi mitte ilma teatava rahuldustundeta.

Kas on niisugusel seadel midagi ühist Keskkomitee seadega enesekriitika küsimuses, Keskkomitee ja Kesk-kontrollkomisjoni aprillikuu pleenumi resolutsioonidega Schahta asja kohta ja Keskkomitee juunikuu ringkirjaga enesekriitika küsimuse kohta?

Ma mõtlen, et ei ole.

2) Ka oma sisemise sisalduse poolest on sm. Slepкови teesid ebaõiged. Üks tähtsam tegur, mis enesekriitika paratamataks

teeb ja ühes sellega üks tähtsam enesekriitika objekt on, see on bürokratism meie organisatsioonides. Kas võib niiviisi edasi liikuda, kui me oma partei ja nõukogulise aparaadi bürokratismi vastu ei võitle? Ei või. Kas võib masside kontrolli organiseerida, masside algatust ja isetegevust tõsta, miljonilisi hulki sotsialistlikku ehitustöösse tõmmata, kui me ei võitle bürokratismi vastu endi organisatsioonides? Ei või. Kas võib bürokratismi purustada, nõrgestada ja temast jagu saada ilma enesekriitika loosungit ellu viimata? Ei või. Kas võib teesides, mis enesekriitika loosungile pühendatud, valgustamata jätta küsimus bürokratismist, kui meie sotsialistliku ehitustöö eitavast tegurist ja kui enesekriitika ühest tähtsainast objektist? Täiesti selge, et ei saa. Millega siis niisugusel juhtumisel seletada, et sm. Slepkov oma teesides sellest põnevast küsimusest vaikides mööda oskas hiilida? Kuidas võib enesekriitika teesides, mis oma ülesandeks seavad Keskkomitee seisukohtade põhjendamise, enesekriitika tähtsamat ülesannet — võitlust bürokratismi vastu — ära unustada? Aga see on ometi fakt, et sm. Slepkovi teesides ei ole ühte sõnagi (mitte ühte sõnagi) meie organisatsioonide bürokratismist ja bürokraatlikkudest moonutustest meie partei ja nõukogulise aparaadi töös.

Kas võib seda rohkem kui kergemeelset suhtumist kõige tähtsamasse bürokratismivastase võitluse küsimusse ühte seada Keskkomitee seisukohaga enesekriitika küsimuses ja niisuguste partei dokumentidega nagu Keskkomitee ja Keskkontrollkomisjoni aprillikuu pleenumi resolutsioon Schahta asja kohta, või Keskkomitee juunikuu ringkiri enesekriitika kohta?

Ma mõtlen, et ei või.

Kommunistliku tervitusega **J. Stalin.**

8. juunil 1928. aastal.

(„Komsomolskaja Pravda“, № 90 (1177) — 19. IV 1929. a.)

Lisa III

ÜK(e)P keskkomitee üleskutse kõikidele partei liikmetele ja kõikidele töölistele

Seltsimehed! Töölisklass liidus laialiste talurahvahulkadega keset määratusuuri raskusi on asunud juba uue ehitustöö arendamisele, mille ulatus revolutsioonielsest palju suurem on. Uusi tehaseid ja elektrihamu üles ehitades, uutele kaevandustele alust pannes ja uut tehnikat läbi viies industrialiseerib töölisklass kogu riigi ümber. Ta korraldab tööstuse ümber. Kuid

ta seab oma ülesandeks ka kogu põllumajanduse otsustava ümbertegemise: ta tahab miljonilistel talumajapidamistel aidata ostmist ja müümist koopereerida, sahka ja sirpi traktori ja lõikusmasina vastu vahetada, armetut talumajandust kollektiivi eeskujuliku majanduse vastu vahetada. Töölisklass ja tema partei juhivad kogu oma jõu selle peale, et vaesest ja kirjaoskamatust riigist teha rikat ja kultuurset sotsialistlikku riiki, esimeseklassilise tehnikaga, organiseeritud ühiskondliku majandusega, haritud, kaine ja töötava rahvaga, kes ei tunne vaeseid, rõhutu, kodutu, kuid samuti ei tunne ka kurnajaid, rõhujaid, kapitaliste ega mõisnikke.

Selles palavikulises töös riigi ümberkorraldamises puutub töölisklass praegu kokku rahvusvahelise kapitalismi kasvava pealesurumisega ja kulakluse vastupanuga, mis majanduse sotsialistliku sektori veel kiiremale kasvule vaatamata riigi valimistussikkude jõudude üldise tõusu tagaseinal välja kasvanud, niisama ka tasahilju peetava sabotaashiga ja äraandmisega spetsialistide mõnesuguste kihtide poolt.

Kuid töölisklass puutub praegu mitte ainult nende vaenlastega kokku. Ta kohtab oma tee peal ka oma riikliku aparraadi kõige kurjemat bürokratismi, aparraadi kohmakust, vanast kinnihoidmist ja jälki töö takistamist, mis on vana ametnikkonna päranduse jäänus ja masside mahajäänud oleku ning ebakultuursuse saadus ja tähendab nende puudulikku „oskust riiki juhtida“, nende mitte küllalt kiiret tegelikkude riigi ja riikliku majanduse juhtimisse tõmbamist. Ta leiab selle tee peal aparraadi lagunevad lülid, aparraadi läbiroostetanud ja mädanenud osad eest. Oma kõige lähedamates organisatsioonides — ametiühingutes ja parteis — puutub ta ka mõnikord kokku, mädanemisega, ametnikuks ümberkasvamisega, kõlbliku lagunemisega, joomisega ja kuritahtliku hoolimatusega masside nõuete vastu, kelkiva meeldida-püüdmisega ja „ülemuse“ kintsukaapimisega, tõlpusega, loidusega, konservatismiga ja rutiiniga. Aparraati omades, mis kõigile oma väljaspool kahtlust olevatele teenetele vaatamata niisuguste haiguste all kannatab, on võimata küllalt kiirelt edukat võitlust pidada nli sisemise vaenlase vastupanu, kui ka kahjustamise tasase urgitemistõõ vastu ja meie endi klassi puuduste vastu — töö lohakate tempode vastu meie majandusliku ja kultuurse väerinna paljudel aladel.

Keskkomitee teatab, et *ümberkorraldamise ajajärgu ülesandeid ei saa lahendada ilma masside kõige julgema, kõige otsustavama ja kõige järjekindlama tõmbamiseta sotsialistlikusse ehitustõõsse, ilma kogu aparraadi järelproovimise ja kontrollita nende miljoniliste masside poolt ja ilma aparraadi puhastamiseta mittekõlbulikkudest ollustest.*

Partei paljastas ja paljastab julgelt otsustavalt kogu riigi ees meie majandusliku ja riikliku organismi kõik haigused ja mädapaised. Partei kutsus töörahvast kõige valjumale enesekriitikale selleks, et teha seda enesekriitikat tõstehoovaks võitluses kogu aparadi tegeliku parandamise eest, tegelikuks, — aga mitte paberlikuks, — võitluseks bürokratismi vastu, massiliseks sõjakäiguks kõigi vaenlaste vastu, alates kulakust ja „kahjustajast“, ning lõpetades lagunemise elementidega meie eneste ridades.

Loosung enesekriitikast „ilma isikutele vaatamata“, *kriitika ülevalt kuni alla ja alt kuni üles, on üks tänapäeva keskloosung.*

Partei on juba selle eneseproovimise ja enesekriitika organiseerimiseks väga palju ära teinud, vastavat hoogtööd ajakirjanduses läbi viies ja niiviisi seda asja ülevalt poolt aidates. Kuid kõige tähtsam ülesanne on see, et tõsta vastutulevat loova enesekriitika võimsat lainet *altpoolt*, mis kogu parteiliste, ametiühinguliste, nõukoguliste ja teiste organisatsioonide kogusumma tõesti värskendab ja paremustab.

Seepärast loob ainult järjekindlalt läbi viidud siseparteiline ja ametiühinguline demokraatia — partei ja ametiühingute organite, büroo, komitee jne tõeline valitavus alalise kontrolli masside poolt, võib meie aparadist bürokratlikud paised kõrvaldada, võimalikud bürokratliku surve avaldused, kambaliku „üksteise eest seismise“, ametnikulise meeldida-püüdmise, rumala põikpeasuse, masside huvide unustamise ja väikekodanliku rahulolemise hävitada. *Ilma nende abinõudeta muutub kriitika ja enesekriitika loosung paberlikuks õiendamiseks*, mis seda loosungit, partei juhtivust ja parteid ennast masside silmis ainult kompromiteerib. Väljaspool seda teed pole tagatist, et meil Schahta, Smolenski ja Artemovi tegude taolised juhtumised ei kordu. Väljaspool seda teed pole võimalik partei, nõukogude ja kooperatiivi aparate neist ollustest puhastada, mis kulaklikkudest ja kapitalistlikkudest ollustest meie riigis välja kasvavad.

Nii siis tuleb *parteitöö* alal järgmised abinõud läbi viia ja järgmised ülesanded lahendada:

1. Kindlustada siseparteilise kriitika vabadust, mis võimatuks teeb niisugused meetodid, mil iseseisev mõte ja igasugune kriitiline märkus juba ette „kallakuks“, „lärmamiseks“ jne tembeldatakse.

2. Kindlustada partei instantside täielikku valitavust.

3. Otsustavalt kaotada kommunistide vastutavuse pehmen-damine mitmesuguste administratiivsete ja kohtulikkude karistuste

puhul, ellu viies Lenini ammuaegset seadet valjumatest karistustest parteiliikmete suhtes ja lugeda parteiliseks kuritööks iga parteiliikme — kui kõrgel kohal ta partei organite süsteemis ka ei oleks — süüteo ja süüdioleku kinnimätsimist.

4. Kõvendada partei tööd masside seas, erilist tähelepanu pöördades tööliste uutele kihtidele, töölisnoorsoole ja küla proletaarsete ja poolproletaarsetele ollustele. Sellepärast ei pea parteirakukesed töötama mitte ainult vabrikus ja tehases, vaid ka tööliskasarmutes, tööliste korterites, ühiselumajades, söögi- ja majades ja klubides.

5. Tööd omaduslikult parandada, igapidi võideldes selle vastu, et proletaarset ühiskondlust asendada administratiivse kamandamisega ja väiklase eestkostmisega parteiorganisatsioonide poolt. Parteid ja ametiühingute organisatsioonide praktikast otsustavalt välja ajada mitteseltsimehelikud vaidlusemeetodid, eriti reatööliste suhtes.

6. Parteid juhtivate organite sotsiaalset koosseisu süstemaatiliselt parandades, nõuda parteid aktiivilt kõige suuremat sidet massidega, samuti ka selle aktiivi kasvavat tööoskust tervel maal realadel, kõigepealt majandusliku töö (tehnikas, tööstuses, agroteaduses jne) alal.

7. Seda saavutada, et meetodid, milledega kommunistid masside peale mõjuvad, seisaksid parteid liikmete eneste eeskujulikus ja näitlikus töös, kusjuures parteid liikmed parteitute tööliste toetusel peavad kommunistide „eluolulise mädanemise“ vastu otsustavat võitlust arendama.

Ametiühingulise liikumise alal on tarvis:

1. Halastamata võitlust ametiühingu demokraatia rikkumise vastu ja esimeses järjekorras juhtivate organite valitavust vastavate organite ümbervalimise teel. Absoluutselt kõrvaldada juhtivusest niisugused bürokratlikud ollused, kes massidest arusaamise ja sideme nendega kaotanud.

2. Niisugust ametiühingute poliitikat, mis kindlustatud nende komfraktsioonide vastava poliitikaga, mille juures ametiühingud mitte mingil tingimusel ja mitte minutikski ei laseks silmist oma erilisi ja majandusorganite otsekohestest ülesannetest erinevaid spetsiifilisi ülesandeid. Siia kuuluvad: mitte ainult üldiste, vaid ka otsekoheste tööliste nõuete kaitsmine, võitlus aparaadi bürokratlikkude moonutamiste vastu, laialdane kultuurilis-kasvatuslik töö ja tööliismasside tõmbamine sotsialistlikku ehitustöösse. Ilma selleta ei suuda ametiühingud täita oma peaülesannet — „kommunismi kooli“ ülesannet.

3. Kõigi ametiühingu organisatsioonide töö, esimeses järjekorras nende alamvõrgu, vabriku ja tehaste komiteede, valmistusliikude nõupidamiste ja ajutiste kontrollkomisjonide töö elustamine.

4. Kontrollkomisjonide laiutamine valmistuse ja transpordi kõikide alade peale.

5. Valmistusliikude nõupidamiste töö elustamine. Tööliste praktiliste ettepanekute võimalikult kiirema elluviimise tegelik kindlustamine. Selle asja saboteerijate vastutusele võtmine ja näitlik karistamine. Valmistusliikude nõupidamiste muutmine massilise kontrolli organiteks, töölistmasside aktiivselt ja teadlikult sotsialistlikust ehitustööst osavõtmisele tõmbamise organiteks, võimsaks kasvatamisevahendiks, kõikide ühiskondlikkude vahekordade tegeliku ümberkorraldamise tõstehoovaks vabrikus ja tehases, kaevanduses, raudteedepoos ja magasinis. Sellejuures tuleb valmistusliikudele nõupidamistele kindlustada tööliste ja talurahva inspeksiooni organite iga-aastase kaasabi ja tööliste ja talurahva inspeksiooni rahvakomissariadile abi valmistusliikude nõupidamiste, kui massilise kontrolli organite, poolt.

6. Tööliste kõige rohkem mahajäänud kihtide tõmbamine ametiühingute ridadesse ja erilise tähelepanu pööramine nende masside (põllutöölised, kvalifitseerimata töölised, naised ja noorsugu) materjaalsele ja kultuur-poliitilisele tõusule.

7. Uute kaadrite saatmine ametiühisuslikule tööle, parteitute laialdane ligi tõmbamine ja nende aktiivse osa kindlustamine.

8. Kasvatusliku töö kõvendamine proletaarsete kaadrite seas, nende valmistusliku ja tehnilise kultuursuse, juhtida-oskamise ja oma klassi ees vastutamise tunde tõstmine.

Nõukogulise aparadi alal tuleb kõige suurema energiaga oma ette järgmised ülesanded seada ja lahendada:

1. Võitlus bürokratismi vastu ja aparadi edaspidine julge lihtsustamine.

2. Tööliste saatmine riiklikule ja riiklik-majanduslikule tööle, kusjuures seda saatmist peab toimetama järjekindla, süstemaatilise ja päevast-päeva kestva, mittenõrgeneva töö korras.

3. Tõesti väljaõppinud, oskajate ja kvalifitseeritud tööliste kaadrite loomine, uute spetsialistide loomine, kes nõukogude valitsusele tingimata truud on, töölistklassi inimestest uute punaste spetsialistide loomine, töölistklassi intelligenti loomine,

Juba olemasolevate proletaarsete intelligentsi kvalifitseeritud kaardrite tõmbamine nõukogulisse, majanduslikku ja kooperatiivsesse aparati.

4. Riikliku aparadi koosseisu paremustamine ja tema vastavaks tegemine suureks kasvanud sotsialistliku majanduse tarvetele.

Sotsialistliku ehitustöö laiaulatuslikkus ja töö hiiglasuur keerulikkus nõuavad töölisklassilt ja tema parteilt kõige suuremat jõupingutust, alalist enesearendamist ja iseõppimist. Oma ridadest kõike, mis mädanenud ja tõesti oma aja ära elanud, välja ajades, vaenlase vastu süstemaatiliselt võideldes ja samuti süstemaatiliselt iseendale kõrgemaid nõudmisi seades, — võivad töölised kõik ja igasugused raskused ja saavutavad otsustavaid võituseid.

Keskkomitee on täiesti kindel, et nende ülesannete lahendamises meie suure partei kõik truid soldatid proletaarsete armee esimestesse ridadesse asuvad ja oma isikliku eeskujuga, oma halastamata, kuid loova ja tegeva enesekriitikaga ja oma ennastsalgava tööga miljoneid proletaarsete hulki endi järele tõmmata suudavad.

Üleliidulise Kommunistliku (enamlaste)
Partei Keskkomitee.

Ajakirjanduse vabadusest

... Missugusest ajakirjanduse vabadusest te kõnelete? Ajakirjanduse vabadus missuguse klassi jaoks — kodanluse või proletariaadi jaoks? Kui jutt on ajakirjanduse vabadusest kodanluse jaoks, siis seda meil ei ole ega saagi olema, senikaua kui proletariaadi diktatuur kestab. Kui aga jutt on ajakirjanduse vabadusest proletariaadi jaoks, siis pean ma ütleva, et kogu ilmas ei leia te teist niisugust riiki, kus proletariaadil nii mitmekülgne ja laialine ajakirjanduse vabadus oleks, kui NSVLiidus. Ajakirjanduse vabadus proletariaadi jaoks pole mitte tühi sõnakõlks. Ilma kõige paremate trükikodadeta ja kõige paremate ajakirjanduse majadeta, ilma töölisklassi avalikkude organisatsioonideta, alates kõige kitsamatest ja lõpetades kõige laialisematega, töölisklassi miljoneid haaravatega, ilma kõige laialisema koosolekute vabadusest — ei ole ilalgi ajakirjanduse vabadust. Vaadake NSVLiidu elutingimusi, käige läbi tööliste raioonid ja te saate aru, et kõige paremad trükikojad, kõige paremad ajakirjanduse majad, terved paberivab-

rikud, terved värvitehased, mis ajakirjanduse jaoks tarvilikud, määratusuured lossid koosolekute jaoks, — kõik see ja palju muud, mis töölisklassi ajakirjandusele tarvilik, on täielikult ja tervena töölisklassi ja töörahvahulkade tarvitada. Seda nimetatakse meil ajakirjanduse vabaduseks töölisklassi jaoks. Meil ei ole ajakirjanduse vabadust kodanluse jaoks. Meil ei ole ajakirjanduse vabadust vähemlaste ja es-eride jaoks, kes meil puruks löödud ja kukutatud kodanluse huve esitavad. Kuid mis siin siis imestamiseväärilist on? Meie pole kunagi enda peale kohustust võtnud, et kõikidele klassidele ajakirjanduse vabadust anda, et kõiki klasse õnnelikuks teha. 1917. a. oktoobris võimu oma kätte võttes ütlesid enamlased avalikult, et võim, see on ühe klassi võim, proletariaadi võim, mis linna ja küla tööraha huvides, kes NSVLiidu elanikkonnast rõhuva enamuse välja teeb, kodanlust maha surub. Kuidas võib pärast seda proletariaadi diktatuurilt kodanluse jaoks ajakirjanduse vabadust nõuda?

(Jutuajamisest välismaa töölisdelegatsioonidega, 5. XI 1927. a. — „Leninismi küsimused“, 1930. a. väljaanne, lhk. 366—367.)

Kodanluse valelik ja müüdiv ajakirjandus

Kodanliku ajakirjanduse nõukogudevastased hoogtööd tähendavad ühiskondliku arvamise ettevalmistamist NSVLiidu vastaseks sõjakäiguks

Laimuhoogtöö sidemes ülestõusuga Eestis, kuritahtlik räuskamine Nõukogude Liidu vastu, sidemes sõjariistade ladu õhkulendamisega Sofias, kodanliku ajakirjanduse üldine sõjakäik meie riigi vastu, — kõik see on ettevalmistus pealetungimiseks. See on ühiskondliku arvamise ettevalmistamine kahurtulega, mis selle peale arvatud, et obõvateleid Nõukogude Liidule välja roomama õpetada ja interventsiooniks mooraalseid eeldusi luua. Mis sellest hoogtööst välja tuleb, kas julgevad imperialistid tõsist pealetungi ette võtta — seda me veel vaatame. Kuid et need väljaroomamised midagi head ei tähenda, selles võib vaevalt kahelda. Sellepärast on küsimus vastulöögi ettevalmistamisest revolutsiooni ühendatud jõudude poolt, arvatava löögi vastu imperialismi poolt, mõõda-pääs emata päevaküsimus.

(Kõnest Idamaa rahvaste kommunistliku ülikooli õpilaste koosolekul 18. mail 1925. a. Idamaa rahvaste ülikooli poliitilistest ülesannetest.)

Mispärast sotsiaaldemokraatliku ajakirjanduse büroo kirjasaatja NSVLiitu sissesõiduks luba ei saanud?

... Sellepärast, et sotsiaaldemokraatlik ajakirjandus välismaal, eriti just „Vorwärts“, oma ennekuulmata laimuga NSV Liidu ja tema esitajate vastu terve rida kodanlikke ajalehti üle trumpas. Sellepärast, et terve rida kodanlikke ajalehti, „Vossische Zeitung“ taolised, võitluses NSVLiidu vastu endid palju „objektiivsemalt“ ja „paremini“ üleval peavad kui „Vorwärts“. See võib imelik paista, kuid see on fakt, millega peab arvestama. Kui „Vorwärts“ oleks võinud ennast mõnedest kodanlistest ajalehtedest mitte halvemini üleval pidada, siis oleks ta esitajad ka teiste kodanliste ajalehtede esitajate kõrval kindlasti koha saanud. Nende päevade sees pööras üks „Vorwärtsi“ esitaja Berliinis meie diplomaatliku esituse ühe kaastöölise poole küsimusega nende tingimuste kohta, mis selleks tarvis on, et „Vorwärtsi“ kirjasaatja NSV Liitu sõiduks luba saaks. Talle öeldi selle peale vastuseks: „Kui „Vorwärts“ tegelikult näitab, et ta valmis on ennast NSVLiidu ja tema esitajate suhtes mitte halvemini ülal pidama, kui „Vossische Zeitung“ taoline „korralik“ liberaalne ajaleht, siis pole nõukogude valitsusel „Vorwärtsi“ kirjasaatja NSVLiitu laskmise vastu midagi.“

Ma mõtlen, et vastus on täiesti arusaadav.

(Jutuajamisest välismaa töölisdelegatsiooniga 5. nov. 1927. a.)

Kodanlik ja sotsiaal-faschistlik ajakirjandus — on masside petmise abinõu

Võtame Rahvasteliidu, mis kodanluse valeliku ajakirjanduse ja sotsiaaldemokraatide mitte vähem valeliku ajakirjanduse arvamine järele rahu sõjariist on. Milleni on jõudnud Rahvasteliidu sõnademulid, rahu, sõjariistade mahapanemise ja sõjariistade vähendamise küsimuses? Mitte millegi hea juurde, peale rahva petmise, peale relvastamiste uue hoogsustamise, peale valminevate konfliktide uue teravnemise. Kas võib niisugust fakti juhuslikuks lugeda, et kolm aastat juba lobiseb Rahvasteliit rahust ja sõjariistade mahapanekust, kolm aastat juba toetab seda valelikku lobisemist nõndanimetatud II Internatsionaal, „rahvused“ aga relvastuvad järjest rohkem, vanu konflikte „suurriikide“ vahel laiendades, uusi konflikte ülistiku kuhjates ja sellega rahu asja lõhkudes?

Kõigi maade müüdav kodanline ajakirjandus, Jaapanist kuni Inglismaani, Prantsusmaast Ameerikani karjub täiest kõrist, et nõukogude ettepanekud sõjariistade mahapanemise kohta „mitte-tõsised“ ei olewat. Mispärast siis niisugusel juhtumisel nõukogude ettepanekute tõsidust mitte järgi proovida ja mitte kohe praktiliselt sõjariistade mahapanemisele või vähemalt sõjariistade tõelisele vähendamisele asuda? Milles siis asi on?

(Poliitilisest aruandest ÜK(e)P XV kongressil
1927. a. detsembris).

SISUKORD

	Lhk.
Eessõna asemel	3
Ajakirjandus on partei kõige teravam ja kõige tugevam sõjariist	5
Ajakirjanduse organiseeriv teguosa — on tema tähtsam teguosa	11
Lisa I	16
Lisa II	19
Töölis- ja külakirjasaatjad on proletaarse ühiskondliku arvamise komanderid	22
Ajakirjanduse kõige tähtsam ülesanne	24
Ajakirjandus ja enesekriitika	27
Lisa III	43
Ajakirjanduse vabadusest	48
Kodanluse vaelelik ja müüdiv ajakirjandus	49

Ответственный редактор О. Мадиссон.

Технический редактор Эд. Юргенфельдт.

Издание № 80. Сдано в набор 23/IV 1933 г. Подписано к печати 26/IV 1933 г.
Формат 58 × 82. 3¹/₂ печ. листа. Кегль 10. Кол. букв в печ. л. 48.128
Всего 168.448 знаков.

Издательство „КЮЛЬВАЯ“, Ленинград 31. Ул. 3-го Июля, 48.

Ленгорлит № 10085. Тираж 1000 экз. Заказ 4055.
Тип. „Кюльвая“, ул. Дзержинского 49. Изд. „Кюльвая“

Hind 60 kop.

Коммунистический институт журналистики им. В. Воровского

И. Сталин о печати

(На эстонском языке)
